

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

September 2010 nr 8 (2386) • Tartu Ülikooli ajakiri

Selles numbris:

TÜ LOODUSMUUSEUM UUENEB

EESTLASED LOOVAD ESIMEST
NAKKUSHAIGUSTE KIIRTESTI

BERNARD KANGROLE JÄI TARTU
MAAILMATUNNETUSE VORMIKS

VÄLISMAALASI TULEB
TARTU ÜLICOOLI
VÄHEHAAVAL JUURDE

AASTA UUS

Foto: Andres Tennus

Sigrid Sõerunurk

UT peatoimetaja

Alanud akadeemiline aasta tõotab tulla ülikooliperele vähemalt sama põnev kui eelmine. Tartu ülikooli seadus jõuab sügisel riigikokku ja jääb ootama sealseid mõttevahetusi.

Ülikooli rektor Alar Karis lubas eelseisval aastal pöörata teaduse kõrval rohkem tähelepanu ka õppe kvaliteedi parandamisele. Tänavu asus bakalaureuseõppes õppima mõnisada noort rohkem kui eelmisel aastal, aga rektor ei näi kõigile erialadele seatud lävenditega rahul olevat. Õppeprorektori ülesanne on algatada lähema kuu aja jooksul sel teemal arutelu.

Õppe kvaliteeti aitavad kõige paremini hinnata üliõpilased ise, ent praegune tagasiside andmise viis ei ole kõige adekvaatsem. Loodetavasti leiab õppeosakond tudengitelt tagasiside kogumiseks uue ja parema mooduse.

UT fookusloost saab teada, et välistudengeid ja õppejõude tuleb Tartu ülikooli õppima ja õpetama aasta-aastalt küll üha rohkem, ent see tendents on väga tagasihoidlik. Takistusi on mitmeid, alates elamisloa taotlemisele kaasuvast bürokraatiast kuni õppejõudude-professorite puhul palkadeni, mis tahes-tahtmata ei küüni alati konkureerima meile endile eeskujuks olevate välisülikoolidega.

Kui aga Tartu ülikooli üks eesmärk on rektori sõnutsi üha suurem rahvusvahelistumine, tuleb leida selle soodustamiseks ka võimalused. Välismaalastega enam kokkupuutuvate ametnike kinnitusel peab nii ülikool ise kui ka ümbritsev keskkond välismaalaste vastuvõtmiseks valmis olema. See tähendab nii paremini korraldatud tugiteenuseid kui ka üldist sooja suhtumist teiselt maalt tulnutesse.

Eelseisval aastal «tuleb hakata

ümber vaatama ülikooli finantseerimist», nagu rektor augusti nõukogu istungil diplomaatiliselt märkis. Tundub, et selle järele on vajadus liigagi ilmne, kui juba ise majandamist õpetav teaduskond on professor Jüri Sepa sõnutsi praeguse finantseerimise juures jätkusuutmatu.

Finantseerimise ümbervaatamine tähendab taas arutelusid ning kompromisside ja kokkulepete tegemist ülikooli sees.

Suvised ja laisa eluga Tartu üks suuremaid uudiseid oli sotsiaal- ja haridusteaduskonna maja ehituse peatumine ehitaja ja ülikooli erimeelsuste tõttu. Niisamuti juhtus Narva kolledži uue hoone ehitusega. Mõlema maja valmine viibib, sest tuli korraldada uued hanked.

Neist olukordadest saab järel-dada, et ühelt poolt ei tohi järele anda ja teisalt on ülikool ka oma vigadest õppinud – ilmselged kiirustamise märgid on küljes Chemicumil.

Kindlasti seisab uuel aastal ees veelgi tähtsaid ja otsustamist vajavaid teemasid. Head uut siis ülikooliperele! ☺

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Universitas Tartuensis on Tartu Ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaz 3500. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Munga 4 (II k); Tel: 737 5680, 523 1751; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Sigrid Sõerunurk; **toimetajad:** Kadri Inselberg ja Eve Tisler; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm; **fotograafid:** Andres Tennus ja Ove Maidla; **infotoimetaja:** Gea Gorjunova; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegiumi esimees:** Maja Vadi, **liikmed:** Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Riin Kruusenberg, Liina Liiv.

- 6** Vana keemiahoone remont paljastas keskaegsete linlaste surnuaia.
- 9** Majandusteaduse 2. kursuse üliõpilane Martin A. Noorkõiv soovitab noortel mitte viriseda ülikoolis pakutava üle, vaid kujundada ise oma haridustee.
- 10** Persoon
Tänavune humanitaaria valdkonna parim õppejõud Reet Alas vallutas üliõpilaste südamed oma noorusliku südikuse ja entusiasmiga.
- 14** 40-aastane TÜ loodusmuuseumi püsiekspositsioon läbib põhjaliku uuenduskuuri.
- 16** Tartu ülikooli vilistlased töötavad välja nakkushaiguste kiirtesti.
- 19** Väärikad kutsutakse ülikooli õppima.
- 20** Kui rahvusvaheline on ülikool? Millised on ülikooli rahvusvahelistumise võimalused ja takistused?
- 24** Skype'i tehnilise lahenduse üks looja, Tartu ülikooli füüsikaharidusega Jaan Tallinn innustub ulmelisest intelligentsi plahvatusest.
- 26** Reisikiri Kreekast
Üliõpilasel on siin muretu elu – transpordisüsteemis kehtivad suured soodustused, ühiselamutoad on odavad, vajalikud raamatud tasuta, trenni tegemiseks tuleb lihtsalt spordisaali või ujulasse minna ja kaks korda päevas saab tudengisööklas tasuta einestada. Kõrgharidus on niikuinii tasuta.
- 29** Ametühingute akadeemilisi uurijaid Eestis ei ole palju, Epp Kallaste on üks väheseid teadlasi, kes pöörab oma doktori-töös tähelepanu tänapäevaste ametiühingute tekkele ja nende mõjule ühiskonnas.
- 32** Sada aastat tagasi sündinud Tartu ülikooli audoktori ja kunagise üliõpilase Bernard Kangro jaoks jäi Tartu maailmatunnetuse vormiks ka Eestist 1944. aastal Rootsi põgenedes.
- 36** Jüri Pino essee: vana väsinud vilistlase ving
- 39** sünnipäevad, järelhüüded, kaitsmised, stipendiumid, teated

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 1. oktoobril 2010.

Teaduse populariseerimise konkurss

Eesti teaduste akadeemia ja SA Archimedes ootavad 15. septembrini kandidaate teaduse populariseerimise auhindadele.

Kandidaatideks võivad olla kõik Eestis teadust populariseerinud tegevteadlased või teaduskollektiivid, trükiväljaannete esindajad, audio-visuaalse meedia

ja elektrooniliste kanalite esindajad, innovaatiliste meetodite kasutajad, teised üksikisikud või kollektiivid.

Auhinna eesmärk on väärtustada teaduse populariseerimist, ergutada teadustegevust avalikusele tutvustavaid tegevusi ning avaldada tunnustust silmapaistva

töö eest üksikisikutele ja kollektiividele.

Eesti teaduse populariseerimise auhinda antakse välja 2006. aastast.

Auhindu rahastab haridus- ja teadusministeerium, tulemused selguvad oktoobris.

Eetikakeskus tutvustas väärtuskasvatuse raamatut

TÜ eetikakeskus avaldas koostöös Tallinna ülikooli kasvatusteaduste instituudiga kogumiku «Väärtused koolieelses eas: väärtuskasvatuse lasteaias», mis avab lasteaias toimuva väärtuskasvatuse võimalusi nii lapsevanemale, lasteaiakasvatatajale kui ka kooliõpetajale.

Eetikakeskuse juhataja, professor Margit Sutropi sõnul pole lasteaid ainult koht, kus õppida lugema ja kirjutama, vaid seal vaa-

deldakse lapse isiksust tervikuna. Nii on olulised ka laste koostööoskused, probleemide lahendamise võimekus, loovus ning oskus õppimisest rõõmu tunda. Ent just sellised oskused ei ole Eesti lastel eri uuringute kohaselt sugugi head. Kogumikus jagavad lasteaiad, kus tegutsetakse väärtuskasvatuse programmide alusel, kogemusi, millest teistel oleks võimalik õppida. Raamatus avatakse eri meetodeid – näiteks

kuidas toimub väärtuskasvatuse matemaatika, muusikaõpetuse ja keelekeskkonna kaudu.

Väärtuskasvatuse seosed valdkonnaga mina ja keskkond kirjutab põhjalikumalt lahti Inge Timoštšuk, keele ja kõne valdkonnaga Mare Müürsepp ja Jüri Valge, eesti keele kui teise keelega Lehte Tuuling, matemaatikaga

Merit Lage, kunstiga Edna Vahter ning muusikaõpetusega Maia Muldma. Näiteid väärtuskasvatuse võimaldavatest mängudest toovad Lea Gross, Imbi Kivilo ja Aino Ugaste. Õppe- ja kasvatustegevusest kirjutavad Tiina Peterson, Silvi Suur ja Tiia Õun. Meediale väärtuste kujundajana keskendub Kristi Vinter.

Foto: Andres Tennus

Spordiklubi ootab harrastussportlasi oma keha harima

Algaval õppeaastal ootab TÜ akadeemiline spordiklubi kõiki tudengeid ja töötajaid Tartu ülikooli spordirajatistesse osa saama 13 spordiala treeningutest ning spordiüritustest.

Tänavusel hooajal toimuvad harrastusspordi treeningud 13 spordialal – alpinism, jõutõstmine, karate, kergejõustik, korvpall, kulturism, lauatenis, poks, rühmvõimlemine, sulgpall, sõudmine, tennis ja võrkpall. Juba traditsiooniks on kogu hooaja vältel toimuvad Tartu ülikooli meistrivõistlused, kus saab kaasa lüüa vähemalt kaheksal alal.

Sel aastal on TÜ spordihoone (Ujula 4) avatud uste päev 9. septembril. Avatud uste päevale oodatakse eelkõige esmakursuslasi, kes saavad tasuta osaleda eri harrastusspordialade treeningutel ning tutvuda ülikooli sportimisvõimalustega. Muu hulgas leiab

aset nii meestele kui ka naistele eri aeroobikastiile tutvustav aeroobikapäev.

29. septembril algusega kell 14 toimub TÜ spordihoones ja selle ümbruses traditsiooniline Tartu ülikooli spordipäev. Spordipäeval kohtuvad tudengid, õppejõud ja ülikooli töötajad – tervisespordi huvilised on oodatud sportlaste juhendamisel eri alasil proovima ning meelelahutuslikel võistkondlikel võistlustel osalema. Võistlushimulisemad ülikooli liikmed saavad mõõtu võtta korvpallis, jalgpallis, võrkpallis ja lauatenises. Kavas on veel miniloengud sportimise ja tervislike eluviisidega seonduvatel teemadel ning spordiasjade kirbuturg. Spordipäeval kuulatakse välja ka ülikooli sportlikumad töötajad.

Lisainfo: www.tysk.ee.

TÜ tudengid võistlesid matemaatikas

Tartu ülikooli tudengid osalesid juba 13. korda tudengite rahvusvahelisel matemaatikavõistlusel IMC (International Mathematics Competition). Käesoleval aastal esindasid ülikooli matemaatika-informaatikateaduskonna tudengid Heiki Niglas, Toomas Krips ja Kairi Kangro, võistkonna juhendajana oli kaasas matemaatilise analüüsi assistent Indrek Zolk.

IMC on võistlus, kus võisteldakse ülikooli põhiõppe taseme matemaatikaülesannete lahendamises. Ülesanded on põhiliselt matemaatilise analüüsi ja algebra valdkonnast, mõnikord ka arvuteooriast ja diskreetsest matemaatikast. Võistluseks on ette nähtud kaks päeva, kummalgi päeval lahendatakse viie tunni jooksul viis ülesannet. Töökeel on inglise keel.

TÜ tudengite tulemused olid järgmised: Heiki (41 punkti) sai II auhinna, Kairi (32 punkti) ja Toomas (27 punkti) aga III auhinna. Ülikoolide koondarvestuses sai TÜ 40. koha ligi saja osalenud ülikooli seas.

Sel aastal leidis võistlus aset Bulgaarias, Blagoevgradis, 24.–30. juulil.

Tudengite mõtte- talgud

Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) korraldab laupäeval, 9. oktoobril kõrgkoolides üle Eesti mõttetalgud «Minu otsus», mille eesmärk on leida lahendusi kõrgkoolide ja kõrgharidussüsteemi probleemidele.

«Tudengid on ühiskonna alustala, kellest sõltub meie tulevik. Soovime luua tingimused, et üliõpilased mõtleksid julgelt ja piirideta kuidas muuta üheskoos meie kõrgharidussüsteem paremaks,» ütles EÜL-i juhatuse aseesimees Eimar Veldre.

Kõrgkoolides toimuvatele mõttetalgutele saab registreerida alates septembri algusest kodulehel aadressil www.minuotsus.ee. Lisainfot leiab Facebookist lehelt «Minu otsus».

«Ootame talgupäevale kõiki, kes hoolivad oma kõrgkoolist ja Eesti kõrghariduse tulevikust,» ütles Veldre. Mõttetalgud korraldatakse kõrgkoolide, teaduskondade ja osakondade põhiselt. Talgutest oodatakse osa võtma üliõpilasi, õppejõude ja vilistlasi.

Mõttetalgud on sisendiks EÜL-i riigikogu valimiste platvormile, mis võetakse vastu novembris toimival üldkogul. Mõttetalgud korraldab EÜL projekti «Kas sinu kõrgkoolis on ...?» raames. Talgute läbiviimist toetavad Euroopa Noored Eesti Büroo, Rektorite Nõukogu ja Tallink.

Arheoloogia vanemteadur Andres Tvauri (vasakult), ajalootudeng Kaarel Koosapöeg ja arheoloogia doktorant Martin Malve uurivad järjekordset luustikku.

Foto: Andres Tennus

Keemiahoone remont tõi päevavalgele keskaegsed luustikud

TÜ vana keemiahoone remondiga seoses on maapinnast välja tulnud juba ligi poolsada kunagise Maarja kiriku kalmistule maetud inimese tervet luustikku.

TÜ arheoloogia vanemteadur Andres Tvauri kinnitusele on tegu keskaegsete linlaste tüüpiliste kirikumatustega. «Peale selle on lugematul hulgal ärasetatud ja liigutatud luid,» lisas ta. Kõik maapõuest leitu on siiani

olnud ootuspärane. Nii paljastus remonttööde käigus ka osa kunagise Maarja kiriku müürist.

Kuna remont hoone ümber jätkub, jätkuvad ka arheoloogilised väljakaevamised, mistõttu leitakse Tvauri hinnangul luustikke veel.

Luustikud talletatakse edasiteks uuringuteks TÜ arheoloogiakogus. Tvauri sõnutas, et leitud luustikud väärt allikas näiteks demograafilisteks uuringuteks.

Üliõpilas- esindus kuulutas välja foto- konkursi

Tartu ülikooli üliõpilasesindus ootab 1. oktoobrini tudengeid osalema fotokonkursil «Tartu ülikool rohib täiega!», mille peaaühinnaks on Ordi sülearvuti.

Konkursil osalemiseks tuleb esitada kolm fotot, millest üks on seotud Tartu ülikooli üliõpilasesindusega ja teised kaks Tartu ülikooliga.

Kolmele fotole tuleb anda ühine pealkiri ning neid hinnatakse ühtse komplektina. Fotod peavad olema kolme eraldi pildifailina.

Fotod tuleb saata hiljemalt 1. oktoobril aadressile tyye.fotokonkurss@gmail.com.

Pealkirjaks märkida «Rokib». E-postis peab olema kirjas fotode pealkiri ning fotode autori nimi, teaduskond, eriala, kursus ja telefoninumber.

Pilt ei tohi olla digitaalselt töödeldud, va minimaalne kontrastsuse, heleduse ja värvi korrektsoon ning teravustamine.

Piltidel ei ole lubatud elemente kustutada või asendada v.a tolmu vms eemaldamiseks pildilt.

Pilt ei tohi olla mitmest pildist kokku pandud, kuid panoraamfotode esitamine on lubatud.

Abiks akadeemilistele kirjutajatele

Tartu ülikoolis on loomisel akadeemilise väljenduskuse keskus (AVOK), et pakkuda keeletuge ja korrastada väljendusõpetuse kursusi ülikoolis.

AVOKi eesmärgid on koondata infot TÜ väljenduskuse kursuste ning üliõpilas- ja teadustööde juhendite kohta, korraldada uusi kursusi, pakkuda akadeemilise väljenduskuse

täienduskoolitust ning tõlke- ja toimetamisteenuseid, töötada välja tuutorisüsteem ning luua akadeemilise väljenduskuse ressursikogu (kirjandus ja veebilehed).

Sügisel toimub AVOKi tuutorikoolitus «Sissejuhatav kursus väljenduskuse ainete tuutoritele», kus tutvustatakse tuutoritööd ja selle põhimõtteid.

Hea tudeng, õppejõud, töötaja!
Kas mängid mõnda klassikalise
sümfooniaorkestri instrumenti?

**Tartu Ülikooli sümfooniaorkester
võtab juurde
uusi orkestrante!**

Lisainformatsioon ja repertuaariinfo: orkester.ut.ee
Täida internetilehel olev kandideerimisankeet või kirjuta: orkester@ut.ee

TÜSO
TARTU ÜLIKOOI SÜMFOONIAORKESTER

22. SEPTEMBER
KÕRGHARIDUSFOORUM
DORPAT KONVERENTSISESKUS, TURU 2, TARTU

**EURORAHHA
JA KVALITEET**

22. septembril 2010 kell 10.00 kogunevad aktiivsemad hariduselule kaasaelajad **Tartus Dorpati konverentsikeskusesse**, kus toimub

kõrgharidusfoorum

"Euroraha ja kvaliteet"

Foorumi eesmärk on arutleda laiemalt, millest sõltub kõrghariduse kvaliteet ja konkurentsivõime, mida on EL struktuurivahendite abil kõrghariduse edendamisel juba tehtud ning milliste tegevustega tuleks jätkata järgmisel programmi perioodil.

Temaatiliste sõnavõttudega astuvad üles **Rein Taagepera, Alar Karis, Ave Kala, Jaak Aaviksoo** ja **Andres Koppel**.

Kõigil osalejatel on võimalus arutelude käigus pakkuda välja ka oma ideid ja mõtteid Eesti kõrghariduse strateegiliste suundade osas.

Kui ka Sina neist teemadest huvitud, siis registreeru foorumile **TASUTA** kohe nüüd, sest kohti jagub vaid 150le kiiremale!

Lisainfo ja registreerimine: <http://primus.archimedes.ee/konverents/>.

Ära virise, kujunda ise oma haridustee

Martin A. Noorkõiv

majandusteaduse 2. kursuse
üliõpilane

Eesti kõrgharidussüsteemis on palju vigu. Seda võivad kinnitada nii õppejõud kui ka tudengid. Selles võib süüdistada 3+2 süsteemi, riiklikul tasemel dubleerimist, vanamoodsaid õpetamismeetodeid, vähest rahastamist ja palju muud. Mina olen aga kindlalt veendunud, et igaüks on suuresti ise süüdi, kui laseb neil probleemidel oma haridustee ära rikkuda.

Hariduse kvaliteet sõltub suuresti sellest, kelle seisukohast asja vaadata. Riik finantseerib kõrgharidust, et ülikoolilõpetajad asuksid tööle riigi jaoks prioriteetsetes valdkondades. Ettevõtjad ootaksid aga inimesi, kes praktiliselt midagi ära teha suudavad. Üks tuttav ettevõtja küsis näiteks: «Mida ma teen kõrgharitud ärijuhiga, kes pole kunagi midagi juhtinud?».

Tudengi jaoks on hea haridus tõenäoliselt selline, millega saab hästi tasustatud, intellektuaalselt väljakutsuva ja enda huvidele vastava töö. Järgnevalt räägingi peamiselt tudengi seisukohast.

Ei ole olemas kindlat valemit, mille järgi taoline töö saada. On aga hulk asju, mis annavad eelseid. Usun, et ei ole sellist eriala,

Foto: Martin Bek

mille lõpetajale ei tuleks kasuks oskus töötada teiste inimestega koos, motiveerida iseennast ja teisi, planeerida aega või esineda enesekindlalt. Julgen suhteliselt kindlalt väita, et neid oskusi praegu ülikoolis väga korralikult ei omandata.

Siin võibki jääda ülikooli vigu kiruma. Seda tehes vastutab aga iga tudeng ise oma halva hariduse eest. Kõigil õppuritel on olemas võimalus neid oskusi omandada ja see ei ole üldse keeruline – on vaja astuda mõnda noortekogusse või tudengiorganisatsiooni.

Seal puutuvad noored kokku probleemidega, milleni muidu jõuaksid alles pärast aastatepikkust töötamist, kui üldse. Ülikoolist tulnud inimene ei tea, millist tööd talle teha meeldib. Ta

ei saa kohe juhtivale positsioonile ning tema töö ei ole ei pruugi olla kõrgelt tasustatud. Noorteorganisatsioonis puutub aga noor kiiresti kokku vastutusega – teiste inimeste, projektide või ka terve organisatsiooni ees ning omandab seega praktilisi kogemusi.

Peamiselt tehakse eri laadi töid – juba oma esimesel aastal AIESECis sain disainida veebi, korraldada konverentsi, juhtida meeskonda ja kirjutada projekti. Ma sain teada, mida ma oskan ning mis sorti tööd mulle teha meeldib, kas töötan paremini ükski või koos teiste inimestega, kas motiveerin teisi või vajan ise tagantöukamist. Lisaks sain korduvalt proovida midagi, mida ma poleks saanud teha ei ülikoolis ega töö juures – ebaõnnestuda ja uuesti proovida. Õppida oma vigadest ja õppida seeläbi tundma iseennast.

Täna olen ülikooli kõrvalt juba hakanud tegelema sellega, mida ma tahan teha ka pärast ülikooli. Olen põneva formaadiga TEDxTartu konverentsi peakorraldaja, juhin sageli üritusi ja koolitan. Sellest kõigest olulisem on aga see, et võtan tõsisemalt ka oma õppetööd, kuna tean nüüd, kuhu tahan liikuda ning näen seost nende kahe vahel.

Kokkuvõtteks tahan öelda vaid üht: lõpeta virisemine ja hakka ise oma haridust kujundama! ①

Entusiasm ja empaatia viisid kahe aastaga parimaks õppejõuks

SEL AASTAL VALITI HUMANITAARIA VALDKONNA PARIMAKS ÕPPEJÕUKS KÕIGEST KAKS AASTAT ASEDAJANA TARTU ÜLIKOO LIS PRANTSUSE KEELT ÕPETANUD REET ALAS. NOOR ÕPPEJÕUD VALLUTASKI ÜLIÕPILASTE SÜDAMED OMA NOORUSLIKU SÜDIKUSE JA ENTUSIASMIGA.

Kadri Inselberg

kadri.inselberg@ut.ee

Igal aastal selgitatakse ÕISis täidetud üliõpilaste tagasisideankeetide põhjal välja parimad õppejõud. Reet Alasele oli selline tiitel, mille pälvimise võimalikkusest tal enne isegi aimu polnud, suur üllatus. Alasel on õpetamiskogemust kuus aastat, neist Tartu ülikoolis vaid kaks.

Enda õpetamisstiili peab Alas eelkõige empaatiliseks. «Ma õpetan keelt nii, nagu ma tahaksin seda ise õppida. Me uurime tekste nii, nagu ma tahaksin ise koos oma õppejõuga tekste uurida. Kuna ka minul ei ole ülikooli lõpetamisest teab mis kaua aega möödas ja doktorantuur veel pooleli, siis oskan ilmselt endiselt ennast sinna teisele poole pinki mõelda.»

Prantsuse keele kolmanda kursuse tudeng Gina-Grete Kadak iseloomustab Alast kui noort inimest, kellel on iseloomu. Ta ei lase endale pähe istuda, aga samal ajal on «hästi äge ja sõbralik». Ka Reeli Viikbergil on Alase loengutest üdini positiivsed muljed ja tal on väga hea meel, et just tema üheks parimaks õppejõuks valiti. «Mulle meeldib ennekõike ta asjalikkus: kui ta räägib, siis nii, et

kõik saavad aru, tema loengud on sisukad ja oodatud. Peale selle on ta oma ainetes hästi entusiastlik, mis mõjub omakorda üliõpilastele motiveerivalt,» räägib Viikberg.

ISIKLIK IMPROVISATSIOON

Alas selgitab, et kuigi sageli toetub ta valmis õpetamismeetoditele, siis see, kuidas tema neid kasutab, on siiski isiklik improvisatsioon. Noor romanistika lektor õpetab peamiselt prantsuse filoloogidele grammatikat ja tekstianalüüsi, seega keskendub pigem prantsuse keelele kui kirjandusele.

«Mulle meeldib keel kui selline ja kuna minu esimene võõrkeel oli prantsuse keel, siis see on lihtsalt nii kujunenud. Kui ma kuulen kuskilt prantsusekeelset laulu, siis ei löö mul silmad särama – ma lihtsalt mõtlen, et see on prantsusekeelne laul,» selgitab ta.

Eraldi õpetajakoolitust Alasel ei ole ning ta tõdeb, et ilmselt

saaks kogu õpetamisprotsessi tunduvalt rohkem planeerida ja läbi mõelda. Tema teeb asju pigem sisetunde järgi. Mõned asjad tulevad kogemata välja, mõningate asja puhul tundub vaid endale, et kõik on hästi.

Siiski unistas Alas õpetajaks saamisest juba esimesest klassist alates. Suuremaks kasvades tekkisid vahepeal teised ideed, aga kuus aastat tagasi läks elu nii, et temast sai ikkagi õpetaja. Sel ajal, kui Alas oma õpetajakarjääri Audentese eraülikoolis alustas, oli ta ikka veel bakalaureuseõppes.

«Audentesesse sain ma sellepärast, et mind soovitas sinna kunagine põhikooli prantsuse keele õpetaja, kuna see töökoht oli Tartus ja teati, et ma Tartus õpin. Sealt edasi tulin juba oma osakonda. Sellepärast oma, et ma õpetan siin nüüd mõni aasta hiljem täpselt samu asju, mida siin ise õppisin.»

Oma osakonnaks kutsubki Alas Tartu ülikooli romanistika osakonda, kuhu talle pakuti

töökohta siis, kui pikaajaline õppejõud Marge Käsper läks emapuhkusele. Seega ongi Alas tegelikult vaid asendaja ja tema õppejõukarjäär võib läbi saada juba tuleval kevadel.

Prantsuse keelt hakkas Alas õdede eeskujul õppima Gustav Adolfi gümnaasiumi teises klassis. «Õpilased naeravad alati selle peale, kui ütlen, et mina tegin selle vea viimati neljandas klassis,» muigab ta.

VALIKUD JA JUHUSED

Kui saabus aeg valida eriala, siis esialgu oli noor neiu kindel, et tal on Tartu ülikoolis vaid kaks valikut: meditsiin või ajakirjandus. Juhtus aga nii, et abituuriumi lõpus võitis Alas prantsuse keele olümpiaadi, mille preemiareis oli täpselt samal ajal kui Tartu ülikooli vastuvõtukatsed. Reisist ta loobuda ei tahtnud ja seega andis paberid sisse erialadele, kuhu saaks sisse keskkooli ja olümpiaadi tulemuste põhjal: bioloogia ja prantsuse keel. Sõelale jäi viima-

Fotod: 6X Andres Tennus

ne ning seda otsust pole naine siiani kahetsenud.

Ajakirjanduse võttis Alas endale kõrvalerialaks ja ajakirjanikuna on ta mõnda aega ka töötanud. Talle oli alati meeldinud kirjutada, näiteks koolis kirjandeid. Samuti tegi ta keskkoolis kolm aastat kooliajalehte, lõpus peatoimetajana. Ta on teinud kaastööd majandusajakirjale Saldo ja avaldanud ka üksikuid artikleid päevalehtedes.

«Ajakirjandusega tegelemise lõpetasin ma ära siis, kui mulle tehti pakkumine äsja loodud ajakirjast Naisteleht. Siis ma mõtlesin, et nii, mul on selline märk küljes, et minust võiks saada sopiaajakirjanik. Ma rääkisin pakkumise teinud naisterahvaga, milliseid lugusid või mida mult oodatakse ja sain aru, et see ei ole minu töö. Sain aru, et tõsist ajakirjandust mul ei ole aega, võhma ja tahtmist teha ning põlve otsas teiste eludes tuhnida ma ka ei taha.»

RANNAVOLLE JA INDIACA

Naine on kaalunud ka sportlasekarjääri ja kuigi täiskohaga profisportlast temast ei saanud, on spordil tema elus siiski väga suur osa. Spordigeeni on ta enda sõnul pärinud isalt. Noore tüdrukuna alustas ta iluvõimlemisega, jätkas kergejõustikuga ja neljandas klassis leidis enda jaoks õige ala – võrkpalli. Üheksandas või kümnendas klassis hakkas ta tegelema ka tollal Eestis alles populaarsust koguva rannavõrkpalliga.

«Kui tulin Tartusse, ei leidnud ma endale püsivat, head, usaldusväärset, koormust ja rahuldust

Kolmeaastane tütar Maria hoiab Alast kindlalt Eestimaa pinnal. Foto: erakogu

pakkuvat võrkpallitreanni, käisin siin ja seal, ja siis tekkis *indiac*a-armastus. Seal oli olemas korralik võistkond,» selgitab Alas.

Mis üldse on *indiac*a? Eesti *Indiac*a Liidu koduleheküljel kirjeldatakse mängu järgmiselt: olemuselt ja mängu ülesehituselt sarnaneb *indiac*a võrkpalliga, kuid mängimisel kasutatakse traditsioonilise palli asemel spetsiaalset sulgedega varustatud *indiac*a-palli. Erinevused on ka mängijate arvus, platsi mõõtmetes, võrgu kõrguses jms. Mäng ise on võrkpallist dünaamilisem ja vaatamängulisem ning sobib hästi ka erineva vanuse, treenituse astme ning füüsiliste võimetega inimestele.

Kuna võrkpalluritel on *indiac*a's suured eelised, siis läks algus libedalt ja ala hakkas talle meeldima, nüüdseks on ta sellega tegelenud ligi 10 aastat. Kui tavaliselt jagab naine aega võrkpalli ja *indiac*a vahel, siis sel suvel võidutses kindlalt *indiac*a. Nimelt toimusid augustis Tartus *indiac*a maailmakarika võistlused ja Alas mängis Ülenurme gümnaasiumi

spordiklubi nais- ja segavõistkonnas. Mõlema võistkonnaga saavutati MK-l esikoht. Samuti kuulus Alas Eesti *indiac*a koondisesse.

VÕRKPALLI JAOKS LÜHIKE

Naise süda kuulub aga ikkagi pigem rannavõrkpallile. Oma Facebooki kontol deklareerib ta: «Kui sa ei armasta rannavollet, pole sind olemas.» Alas tunnistab, et vaatamata suurele armastusele võrkpalli vastu ei mängi ta seda siiski tippasemel. Ta teeb seda südamest ja tal on väikeseid õnnestumisi, aga profitaseme jaoks on ta liiga lühike.

Kui Alas tegeles spordikoolis võrkpalliga, siis nägi treener, et tal on tulevikku. Kui aga 11. klassis aru saadi, et neiu enam pikemaks ei kasvagi, andis treener alla. «Ma annan endale aru, et olen seetõttu, et ma ei käi viis korda nädalas trennis ja minu elu ei ole ainult võrkpall, saanud tegeleda nii palju muu huvitavaga. See ilmselt on jälle üks nendest asjadest, mille elu sulle ise kätte mängib. Sa ei kasva pikemaks –

sinust ei saa profivõrkpallurit ja sa saad ennast teostada kuskil mujal.»

Spordile kulub naisel aega vastavalt võistluste ajakavale ja aastaajale. Suvel ja enne võistlusi on trenn praktiliselt igapäevane tegevus, talvel treenib ta kaks-kolm korda nädalas ja vahel on nädalavahetustel võistlused. Näiteks sellel suvel, tunnistab doktorantuuri neljandat aastat alustav Alas, tegeles ta kindlasti rohkem spordi kui oma doktoritööga. Nüüd, kui maailmakarika-võistlused läbi, lubab ta, et fookus on mõnda aega jälle teadustööl.

Dokoritöös uurib naine eesti ja prantsuse keele tingivat kõneviisi, nende modaalsust ja omavahelisi suhteid. Küsimusele, kas ta kavatseb ka edaspidi teadustööga tegeleda, Alas veel vastata ei tahaks. Pigem siis, kui doktoritöö on kaitsitud.

«Kui nüüd juhtub, et minu õppejõukarjäär saabki läbi ja ma pean hakkama tegema täiesti teise valdkonna tööd, mis ei oleks mulle üldse vastuvõetamatu, siis ilmselt oleks keeruline teadust teha. Isegi kui ma seda tahaksin või selleks võimeline oleksin. Ma ei välista midagi, aga see ei ole ka

minu suur siht,» selgitab noor õppejõud.

Teadusega tegelemist segab Alase sõnul ka seik, et see eeldaks vähemalt mõnda aega välisülikoolides töötamist, tema aga Tartust pikemalt ära olla ei saa ega taha. Nimelt on naisel kolme-aastane tütar Maria, kelle kõrvalt ei lähe ta niipea kuhugi.

Rääkimata vanaemast, kelle elukogemust tunnis tudengitelegi jagub, kodust, mida 30-kraadise pakasega tühjaks jätta ei tasu, ja abikaasa Reimost, kelle töö- ja spordielu on samuti Tartuga seotud. ¹¹

2010. AASTA PARIMAD ÕPPEJÕUD (TÄHESTIKU JÄRJEKORRAS, VALDKONNA PARIM ESILE TÕSTETUD):

Humaniora valdkond

Reet Alas, romaani filoloogia lektor, FL; Natalija Joonas, vene keele õpetaja, FL; Anne Jänese, eesti keele õpetaja, FL; Margit Kuusk, lektor, FL; Inga Kuznetsova, inglise keele õpetaja, FL; Toomas Lapp, skandinavistika lektor, FL; Eri Miyano, jaapani keele õpetaja, FL; Urmas Petti, kirikuloo dotsent, US; Pille Põiklik, inglise filoloogia assistent, FL; Eva Rein, inglise filoloogia assistent, FL.

Socialia valdkond

Kristiina Alas, inglise õiguse keele õpetaja, OL; Piret Luik, haridustehnoloogia dotsent, SH; Tiina Maripuu, soome keele lektor, PC; Marianne Olbrei, loodusteaduste didaktika lektor, SH; Maret Olo, eesti keele

ja kirjanduse didaktika lektor, SH; Olga Orekhova, inglise keele assistent, NC; Anu Palu, matemaatika didaktika lektor, SH; Kristel Ruutemets, inglise keele didaktika lektor, SH; Evi Saluveer, inglise keele ja kultuuri lektor, SH; Reet Talpsepp, inglise õiguskeele õpetaja, OL.

Realia et naturalia valdkond

Irina Bichele, biofüüsika ja taimefüsioloogia teadur, LO; Hannes Jukk, matemaatika didaktika lektor, MT; Erika Jüriado, anorgaanilise keemia lektor, LO; Urmas Kokassar, bioloogia didaktika lektor, LO; Ants Kurg, molekulaarse biotehnoloogia professor, LO; Martin Kärner, üldzoologia lektor, LO; Ivo Leito, analüütilise keemia professor, LO; Mart Noorma,

optilise metroloogia dotsent, LO; Toomas Tammaru, erizooloogia professor, LO; Henn Voolaid, füüsika didaktika dotsent, LO.

Medicina valdkond

Andres Arend, histoloogia ja embrüoloogia professor, AR; Juri Karjagin, anestezioloogia ja intensiivravi vanemassistent, AR; Merike Kull, tervisekasvatuse lektor, KK; **Marika Masso**, üldbioloogia assistent, AR; Ain Raal, farmakognoosia dotsent, AR; Riina Runnel, suu- ja hambahaiguste assistent, AR; Anu Saag, üldbioloogia assistent, AR; Marianne Soots, näo- ja lõualuukirurgia assistent, AR; Doris Vahtrik, assistent, KK; Ülle Voog-Oras, mälumisfüsioloogia dotsent, AR.

Suur osa loodusmuuseumi eksponaatidest pärineb tsaariajast ja neid poleks enam kunagi võimalik hankida.

Foto: Andres Tennus

TÜ loodusmuuseum läbib uuenduskuuri

Kadri Inselberg

kadri.inselberg@ut.ee

Aastal 1914 ehitatud Tartu ülikooli loodusmuuseumi ruumides (Vanemuise 46) tehakse lähiaastatel põhjalik uuenduskuur, mille käigus ajakohastatakse ekspositsioon, luuakse uued õppeklassid ja vaadatakse

üle ruumikasutus.

Muuseumi püsiekspositsiooni, mis paljudele seostub eelkõige «nõukaaegsusega», ei ole uuendatud juba 40 aastat. Ehkki teatav vana hõng ja traditsioonilisus on ka omaette väärtused, hakkasid need siiski ajale jalgu jääma. Suur osa 1970. aastail rajatud ekspositsioonist on praeguseks moraalselt

vananenud ja vajab terviklikku uuendamist.

Loodusmuuseumi asedirektori Margus Otsa sõnul on esimese sammuna vaja kokkuleppele jõuda Vanemuise 46 hoone terviklahenduses. «Ekspositsiooni ajakohastamise projektis on planeeritud, et kogu loodusmuuseumi püsiekspositsioon,

nii zooloogia kui ka geoloogia pool koondatakse praegustesse zoologiamuuseumi ruumidesse. See tähendab, et kui praegu on kollektsiooni kappide all tohutu pind, siis need peaks sealt ruumidest välja saama ja ümber paigutatama.»

Ekspositsioonipinda saab juurde eelkõige just teaduslike kogude eemaldamisega näituse-saalidest, aga ka näiteks rõdude ehitamise või kõrvalruumide kasutuselevõtuga.

Koht tuleb leida ka tänapäevastele õppeklassidele. Samuti ei pääse praeguse seisuga muuseumisse erivajadustega inimesed. Projektis kavandatakse lifti ja invatee rajamist.

Loodusmuuseumi püsiekspositsioonid ja näitused kajastavad looduse arengut, elus ja eluta looduse mitmekesisust ning loodusteaduste ajalugu.

ÜLE MILJONI SÄILIKU

Ots rõhutas, et loodusmuuseumis olevad eksponaadid on äärmiselt väärtuslikud ja suurt osa neist poleks enam kunagi võimalik hankida. Loodusmuuseumi kollektsioonides on kokku üle miljoni säiliku, püsieksponaatidena kasutatakse neist vaid murdosa.

Enamik praegustest eksponaatidest kasutatakse kindlasti ära ka uuenenud püsiekspositsioonis, kuid samal ajal lisatakse sinna juurde interaktiivseid elemente, nagu looduselid ja liike tutvustavaid õppeprogramme.

Otsa hinnangul vajab ekspositsioon ka sisulist uuendust. «Zoologiamuuseumis on praegu ekspositsioon väljas

peamiselt süstemaatilisel alusel, rühmade kaupa. Vaja oleks pigem kooslustepõhist lähenemist. Neid elukaid, kes koos elavad, võiks vähemalt mingil määral ka koos eksponeerida. See aitaks külastajatel mõista looduse seoseid. Samuti peaks tervikuna käsitleda evolutsiooni ja Maa arengut puudutavat osa.»

Järgmise sammuna loodetakse saada rahastus heade hoiutimustega hoidlate ehitamiseks ning loodusmuuseumi taasühendamiseks 2005. aastal käivitati ka kogude andmebaasi arendamine.

INFO KÄTTESAADAVAKS

«Oluline on see, et info oleks kättesaadav. Kui meil on siin kapis midagi, aga see pole laiemale ringile nähtav, siis pole sellest ka väga palju kasu. See on teadlastele ülioluline, et saaks korralikud hoidlad ja info kantaks andmebaasi,» selgitas Ots.

TÜ loodusmuuseumi eestvedamisel on koostöös EMÜ, Eesti Looduseuurijate Seltsi ja keskkonnaministeeriumiga Norra/EMP projekti «Eesti elurikkuse andmebaas» raames koostatud ka suur osa Eesti liikide terviklikust nimekirjast, millele saavad tugineda Eesti looduskaitse süsteem ja teised uurimisasutused.

Praeguseks leidub aadressil elurikkus.ut.ee üle 22 500 Eestis esineva liigi (arvatavalt umbes 25 000–26 000 teadaolevast liigist).

Loodusmuuseumi õpikeskkonna ja ekspositsiooni ajakohastamisega tahetakse suurendada keskkonnahariduse kvaliteeti ja kättesaadavust.

EHKKI TEATAV VANA HÕNG JA TRADITSIOONILISUS ON KA OMAETTE VÄÄRTUSED, HAKKASID NEED SIISKI AJALE JALGU JÄÄMA.

Uuenenud õpikeskkonnas taotletakse aktiivõppe laiendamist, samuti võimalusi muuseumitundide internetiülekanneteks ja -salvestusteks ning muuseumi õpitubade virtuaaltee arendamiseks.

«Eesmärk on harida selle ekspositsiooni kaudu laiemat avalikkust, äratada huvi loodushariduse ja reaalinete vastu, et ülikooli tulduks neid aineid õppima, samuti tutvustada inimestele laiemalt loodust ja keskkonda,» rääkis muuseumi asedirektor Margus Ots.

Uuenenud püsiekspositsioon plaanitakse avada 2013. aasta sügisel. Käesoleval sügisel pannakse paika ideelahendused, järgmisel aastal tehakse hanked ja projekteerimine. 2012 on planeeritud ehitusaastaks ja 2013 esimesel poolaastal tegeletakse sisustamisega.

Kokku läheb loodusmuuseumi õpikeskkonna ja ekspositsiooni ajakohastamine hinnanguliselt maksma veidi üle 30 miljoni krooni. TÜ loodusmuuseumi ekspositsiooni ajakohastamist toetab Euroopa regionaalarengu fond meetmest «Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine» 27 miljoni krooniga, millele lisandub ülikooli omaosalus 3 miljonit krooni. ①

Marko Lehes (vasakult), professor Ülo Langel ja Indrek Tulp jälgivad, kuidas tehnoloogiainstituudi teadur Hiljar Sibul analüüsib värvusreaktsioonide abil geenimutatsioone.

Foto: Andres Tennus

Eestlased töötavad välja nakkushaiguste kiirtesti

VARSTU KESKKOOLI KLASSIVENNAD NING TARTU ÜLIKOOLI VILISTLASED MARKO LEHES JA INDREK TULP PLAANIVAD KUUE AASTA PÄRAST TUUA EUROOPA TURULE KODUSE SUGUHAIGUSTE MÄÄRAMISE TESTI, MIS OLEKS SENISTEST TESTIMISVÕIMALUSTEST OLULISELT DISKREETSEM JA KIIREM.

Sigrid Söerunurk
sigrid.soerunurk@ut.ee

ditaotluse prioriteedikuupäeva fikseerimiseks.

Test sarnaneks apteekidest kättesaadava rasedustestiga – proov võetak스 uriinist või muust kehavedelikust ning tulemus oleks teada 10–15 minutiga. Peale kiiruse ja lihtsuse on test ka diskreetne – testi teeks ja tulemuse saaks teada vaid inimene ise.

Tänavu kevadel sai Lehes ja Tulbi ühisettevõtte SelfDiagnostics kiirtesti tehnoloogilise platvormi väljaarendamiseks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest ligi 13 miljonit krooni. Selle tulemusel peaks aastaks 2013 valmima testi katseeksemplar ja seejärel prototüüp.

«Me oleme viimased kaks aastat selle projektiga väga aktiivselt tegelenud,» märgib Lehes. Seniseks saavutuseks loevad mehed tehnoloogilise kontseptsiooni väljatöötamist. «Järgmine samm on kontseptsiooni laboratoorne tõestamine, et see ka tegelikkuses töötaks.» Aasta alguses andis SelfDiagnostics sisse ka baastehnoloogia paten-

NÕUDLUS OLEMAS

Lehes on veendunud, et nõudlus selliste testide järele on olemas. Vastav uuring on tema kinnitusele korraldatud Suurbritannias, kus iga neljas noor vanuses 15–24 aastat kasutaks kompleksset suguhaiguste kiirtesti neli kordas aastas.

Praegu saab suguhaigusi diagnoosida laborites PCR-meetodil, mis tähendab, et uriinist määratud patogeeni DNA tükki paljundatakse sadu või tuhandeid kordi, et patogeeni paremini kindlaks teha. Meetod nõuab keerulist laboritehnikat ning spetsialiste, kes oskavad testida.

Lehes hinnangul seisneb aga probleem hoopis selles, et inimesed pigem ei lähe arsti juurde testimisele. «Kuna see on aeganõudev, ebamugav ja diskreetne protsess,» põhjendab ta. Nii pöördutakse arsti juurde viimases hädas, kuigi haigusest oleks võinud teada saada juba palju varem. Lehes kinnitusele näitavad uuringud, et ligikaudu 80 protsenti arsti juurde pöördujatest on juba tõsiselt haiged ja oleks pidanud

SELF-DIAGNOSTICS

Ettevõtte lõi aastal 2008 Marko Lehes ja Indrek Tulp.

2009. aastal liitus ettevõttega Stockholmi ülikooli neurokeemia teaduskonna juhataja, professor Ülo Langel. Marko Lehesel on Tartu ülikooli füüsikakraad (bakalaureus) ja MBA kraad ettevõtluse ja tehnoloogia juhtimises.

Indrek Tulp on TÜ molekulaartehnoloogia teadur ning vastne doktorikraadi omanik samal erialal. SelfDiagnosticsi teadus- ja arendustöö peamine partner on Tartu ülikool. Ettevõtte teeb professor Langeli kaudu koostööd Stockholmi ülikooliga. SelfDiagnosticsi eesmärk on töötada kolme aasta-ga välja prototüüp ja tuua seejärel kolme aastaga esimene kiirtest turule.

tegema seda varem.

Lehese sõnul ei konkureeri kodune kiirtest laborite ega arsti diagnoosiga. «Me tahame olla toetavaks võimaluseks ja anda esmase indikatsiooni.»

Kiirteste on siiski ennegi tehtud, näiteks suhkruhaiguse, HIVi, gonorröa ja naistel ovulatsiooni määramiseks, ent laialdast läbimurret turul ei ole neist saavutanud ükski. Lehese ja Tulbi sõnutsi on selliseid teste tava-tarbijal ebamugav kasutada, sest need eeldavad õige tulemuse saamiseks ikkagi laborandi oskusi. Enamlevinud testide puhul tuleb proov saata postiga laborisse ning jäätta tulemust ootama.

Lihtsa ja kiire nakkushaiguste testi väljatöötamisel on suuri-maks kitsaskohaks tehnoloogiline meetod. Kuna keerulist ja mahukat laboritehnikat väikesesse kiirtesti ei suru ning laborandi oskusi nõudev test ei ole enam kodusele kasutajale mugav ega lihtne, otsivadki Tulp ja Lehes oma teadus-arenduse koostöö-partneritega Tartu ülikooli tehnolo-

Üks tüüpiline kiirtest – narkotest.

Foto: Andres Tennus

loogiainstituudis ja Ülo Langeli eestvedamisel Stockholmi ülikoolis alternatiivseid võimalusi.

UUDNE MEETOD

«Meie idee on detekteerida kas patogeeni DNA või RNA, mida suguhaiguste puhul saab määrata eelkõige uriinist,» selgitab Tulp. Meetod peab aga olema väga tundlik, et tuvastada õige biomarker ning vähendada veaprotsenti. Kui patogeeni DNA on uriinis määratud, on üks võimalus võimendada signaali, näiteks muuta molekulide värvi või kutsuda esile mõni uus reaktsioon. «Me töötamegi praegu põhiliselt signaali võimendamisega,» lisab Tulp.

Lehese sõnul tähendavad kodused kiirtestid meditsiinis paradigma muutust, sest selle asemel, et asuda ravima kaugelearenenud haigust, saab selle esialgselt diagnoosida juba varajases staadiumis.

«Turg võtab sellise teenuse lihtsamini vastu,» on Lehes kindel ja lisab, et võti on keskendumine lõppklientide ehk inimeste tegelikele vajadustele, milleks on terviseprobleemide ennetamine

ja õigeaegne ravi.

Kiirtestide enamvaideldud eetiline dilemma seisneb küsimuses, kas testitulemusest või diagnoosist teavitamine võib raskete haiguste nagu näiteks HIVi puhul toimuda ilma spetsialisti (psühholoogi) toeta ja kuivõrd võib tehnoloogiat üksi usaldada. «Kuid mida aeg edasi, seda rohkem leiab tõestust, et inimese enda roll tervisehädadega võitlemisel on järjest suurenev,» selgitab Lehes ja rõhutab veel kord, et kiirtesti tulemus ei pretendeeri täielikule diagnoosile. «Test ütleb, et sul võib see haigus olla.»

Pealegi muudab tehnoloogia areng ka eetilisi norme ja arusaamu – ka rasedustesti tegemisel ja tulemuse teadasaamisel on oluline emotsionaalne moment, ent nüüdseks on need testid apteekides laialdaselt kättesaadavad ega tekita enam eetilisi küsimusi.

Tulp lisab, et dilemma võib tekkida koduse kiirtestiga fataalsete nakkushaiguste määramisel, ent SelfDiagnosticsi eesmärk on valmistada test kergemate suguhaiguste määramiseks. (U)

**TEST SARNANEKS
APTEEKIDEST
KÄTTESAADAVA
RASEDUSTESTIGA
– PROOV VÕETAKS
URIINIST NING TULEMUS
OLEKS TEADA 10–15
MINUTIGA. PEALE KIIRUSE
JA LIHTSUSE ON TEST
KA DISKREETNE – TESTI
TEEKS JA TULEMUSE
SAAKS TEADA VAID
INIMENE ISE.**

Väärikad kutsutakse ülikooli õppima

Kadri Inselberg

kadri.inselberg@ut.ee

Septembrist alustab Tartus tööd TÜ Väärikate ülikool, kuhu on oodatud üle 50-aastased õpihuvilised. Loengutel ja seminaridel käsitletakse nii praktilisi kui ka silmaringi laiendavaid teemasid. Väärikate ülikool avatakse 8. septembril kell 13.00 Tartu ülikooli aulas.

«Väärikate ülikooli on oodatud kõik avatud mõttemaailmaga osalejad vanuses 50+, keda huvitavad teemad, mida käsitletakse sügavamalt ja põhjalikumalt, kui seda on võimalik teha massiteabevahendite vahendusel. Osalemise tingimuseks ei ole kõrgharidus,» sõnas Väärikate ülikooli projekti-juht Karmel Tall.

Ta lisas, et väarikate ülikooli kokkusaamised on akadeemilist laadi ja võiksid meelitada ka neid, kes tavapäraest pensionäride ühendustest endale seni seda õiget leidnud ei ole.

Sügissemestril on kavas edasi anda teadmisi, mis puudutavad inimese toimetulekut muutustega, elu pöördemomente, euro tulekut, infotehnoloogia võimalusi ja ohtusid jne.

Lisaks sellele toimuvad regulaarselt saksa keele ja kultuuri loengud ning seminarid. Lektoriteks on tuntud õppejõud

Jaan Einasto, Ene Ergma, Peeter Tulviste, Mart Ustav, Mart Sörg, Ülo Valk jt.

Tartu ülikooli väarikate ülikool lähtub elukestva õppe põhimõtetest, et reageerida ühiskonna muutustele ja vajadustele paindlikult ning pakkuda võimalikult erinevatele sihtrühmadele täiendusõpet.

Projektiga alustas 2010. aasta

alguses edukalt Pärnu kolledž, kus 13 loengul osales 380 seeniori. Tartu linn toetab Väärikate ülikooli 25 000 krooniga.

Seni on Tartu loengutele registreerinud juba üle 300 huvilise. Väärikate ülikooliga ühinemine ja loengutele registreerumine: Karmel Tall (737 6614, karmel.tall@ut.ee). Loengud on osalejatele tasuta. Kohtade arv on piiratud!

8. september, 13.00–15.00

Väärikate ülikooli avamine
Tartu ülikooli aulas

10. september, 13.00–

15.00 «Ajad muutuvad.

Aga meie?» Professor Peeter Tulviste

24. september, 13.00–

15.00 Loeng astrofüüsikast ja kosmoloogiast ning maailma ehitusest. Akadeemikud Ene Ergma ja Jaan Einasto

5. oktoober, algab saksa keele ja kultuuri vestluskursus. Lektor Siiri Raitar

6. oktoober, 13.00–15.00

«Euro ootused ja kartused» Professor Mart Sörg

12. oktoober, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

19. oktoober, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

20. oktoober, 13.00–15.00

«Elu pöördemomendid: eest-

laste surmakultuuri muutustest». Lektor Tiia Ristolainen

26. oktoober, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

2. november, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

3. november, 13.00–15.00 «Kurat ja inglid eesti rahvausundis» Professor Ülo Valk

9. november, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

17. november, 13.00–15.00

«Viirused, viirusnakkused ja nende vastu võitlemine» Professor Mart Ustav

23. november, saksa keel ja kultuur. Lektor Siiri Raitar

8. detsember, 13.00–15.00

«Infotehnoloogia võimalused ja ohud» Lektor Pille Pruulmann-Vengerfeldt

22. detsember, 13.00–

15.00 «Kuidas saavutada rahuolu?» Lektor Karmel Tall

Rahvusvaheline ülikool nõuab rahvusvahelist ühiskonda

Foto: Andres Tennus

VÄLISTUDENGITE JA -ÕPPEJÕUDUDE ARV ON TARTU ÜLIKOOIS AASTA-AASTALT KINDLALT, KUID TAGASIHOIDLIKULT KASVANUD. AUGUSTIKUU NÕUKOGUS RÕHUTASKI REKTOR ALAR KARIS EELSEISVA AKADEEMILISE AASTA PLAANIDEST KÕNELDES MUU HULGAS VAJADUST TUUA ALMA MATERISSE ÕPPIMA ROHKEM VÄLISÜLIÕPILASI.

Eve Tisler

eve.tisler@ut.ee

Vanemuise tänava ringauditooriumis istuvad augustilõpu päikesevalguses need välistudengid, kes on juba Tartusse kohale jõudnud ning kuulavad ülikooli tutvustavat kursust. Muu hulgas juhitakse nende tähelepanu sellele, et ühiselamutes algab öörahu õhtul kell üksteist ning selgitatakse, kui palju vajalikku saab korda ajada ülikooli kodulehe kaudu.

Sel sügisel on ülikooli tutvustaval loengul varasemast tunduvalt rohkem välismagistrante. Tartu ülikool võttis rahvusvahelistele magistriõppekavadele vastu 138 välisüliõpilast, mis on üle poolesaja võrra enam kui eelmisel aastal. Kui palju välisüliõpilasi sel õppeaastal tegelikult ülikoolis studeerima asub, selgub septembri keskpaigas, kui kõik alustajad peaksid Tartus olema.

Eelmise aastal õppis Tartu ülikoolis 373 väliskraadiõppurit ning 353 väliskülastudengit, mida on neli protsenti Tartu ülikooli tudengite koguarvust. Kõige rohkem välistudengeid oli eelmisel aastal doktorantide seas – 6,1 protsenti kõigist doktorantidest.

Väljastpoolt Eestit pärit akadeemilise personali osakaal on ülikoolis samuti aasta-aastalt kasvanud. Kui 2003. aastal oli

ülikoolis 36 välisõppejõudu ja -teadlast, siis eelmisel aastal oli neid 78 ning nad moodustasid 4,5 protsenti kogu akadeemilisest personalist. Rahvusvaheliste töötajate seas on kõige enam teadureid – peaaegu iga teine välismaalane töötab teadurina.

STIPENDIUMID OLULISED

Rahvusvahelise õppe peaspetsialist Ülle Tensing leiab, et võrreldes teiste Euroopa ülikoolidega on Tartu ülikooli välistudengite arvul kõvasti kasvuruumi. Kitsaskohad, mis tema sõnul mõjutavad ülikooli jõudvate välistudengite arvu, ei pruugi olla seotud mitte akadeemilise elu, vaid tihti rahaga.

Magistri- ja doktoriõppesse kandideerimisel arvestavad välistudengid nii tasuta õppekohtade kui ka stipendiumide olemasolu. Tensingu sõnul on selgelt näha, et rahastamisvõimalused aitavad välistudengite hulga suurenemisele kaasa. Praegu on neil võimalus taotleda Euroopa Sotsiaalfondi doktoriõppe ja rahvusvahelistumise programmi DoRa toetusi.

Eriti tähtis on lisaraha välismagistrantidele, enamik neis taotleb lisastipendiumi ning paljud loobuvad oma õppekohast, kui taotlust ei rahuldata. «Loobutakse näiteks Hollandi või Saksamaa ülikoolide kasuks, sest seal on suuremad stipendiumid,» sõnas Tensing.

Mitmetele välistudengitele saab takistuseks elamisloa taotlemine. Nimelt peavad osade riikide noored taotlema Tartu ülikooli õppima tulekuks elamisluba Eesti välisesindusest, sest Eestis kohapeal ei saa nad seda teha. «Esindused puuduvad riikides, kust me muu hulgas tahaks akadeemiliselt motiveeritud välisüliõpilasi vastu võtta, nagu näiteks India ja Pakistan,» sõnas Tensing. Eesti välisesinduse puudumine teatud riikides on oluline takistus, sest elamisloa taotluse peavad need potentsiaalsed välisüliõpilased esitama nendele lähimas Eesti esinduses. See omakorda tähendab märkimisväärset aja- ja rahakulu.

VÕIMALIKUD LISAKULUD

«On ju lihtne öelda, et kui sa oled valmis minema õppima välisriiki, oled sa ka valmis reisima elamisloa ja viisadokumentide pärast teistesse riikidesse. Aga välismaal õppimine on kallis ja me ei saa eeldada, et välisüliõpilane on paremal elujärjel,» lisas Tensing.

Seetõttu eelistavad need tudengid näiteks Soome ja Skandinaaviamaade ülikooli, kuhu õppima asumiseks on neil lihtsam elamisluba taotleda. Tensingu hinnangul kaotab Tartu ülikool seetõttu kindlasti osa välisüliõpilasi. «Seda on näha eriti magistri- ja doktoriõppes, kuhu

Rahvusvahelises Tartu ülikoolis 2009/2010. õppeaastal

	Üldarv	Võrreldes koguarvuga	Enim esindatud riigid
Välisüliõpilased (kraadiõppurid) ja väliskülasüliõpilased	373 + 353 (kokku 726)	4%	Soome (141) Venemaa (86)
Välisõppejõud ja -teadlased	78	4,5%	Saksamaa (14) Venemaa (13)

Allikad: õppeosakond, personaliosakond

kolmandatest riikidest tulijaid on rohkem.»

Personaliosakonna juhataja Mari Nõmm nentis samuti, et välisriikidest pärit akadeemiliste töötajate arv ei ole veel päris selline, nagu ülikool sooviks. Ühe põhjusena toob ta välja, et Tartu ülikool tervikuna ja ka erinevad erialad ei ole nii tuntud. «Me ei saa loota sellele, et paneme töökuulutuse rahvusvahelistesse kanalitesse ja tulemuseks on piisav hulk potentsiaalselt sobivaid kandidaate,» selgitas Nõmm. Enamasti on akadeemilisele kohale kandideerijatel juba enne tööle tulekut Tartus tutvusi, mis on üldjuhul tõised, kuid mõnikord ka eraelulised.

PALGAD MÕJUTAVAD

Tasustamise küsimus on samuti oluline, kuid seda pigem võimaliku takistajana. «Vaevalt on realistlik loota, et Tartu ülikooli ümbritsev keskkond muutub selliseks, et meie palgad meelitaksid tegema akadeemilist karjääri just siin,» sõnas Nõmm. Ta leiab, et ülikool ise saab hoolitseda selle eest, et potentsiaalsed tulijad ei peaks tööst Tartu ülikoolis loobuma madala töötasu ja kehvamate materiaalsete tingimuste tõttu.

Ainult numbritesse ei tasu kinni jääda, kinnitas Ülle Tensing.

«Mitte ainult arv ei ole oluline, vaid ka õppetöö kvaliteet ja see, et tahame välisüliõpilaste seas näha parimaid.»

Ka Mari Nõmm arvab, et numbritest olulisem on küsimus ülikooli avatuses laiemalt. «Kas ootame siia ka rahvusvahelise taustaga inimesi? Kas tahame ja suudame oma tööd nii korraldada, et välismaalased ning ka pikemalt välismaal õppinud ja töötanud Eesti päritolu inimesed tunneksid ennast ülikoolipere liikmetena?» täpsustas ta.

Ülikooli avatus loob eeldused, et kasutada paremini rahvusvaheliste õppejõudude potentsiaali ülikooli heaks tervikuna, mitte ainult konkreetsete ainete õpetamiseks või teadusprojekti tegemiseks. Nõmme sõnul ei ole eesmärk mitte kindel kvoot välismaalasi igasse üksusesse, vaid loominguine ning rahvusvaheline töö- ja õpikeskkond. «Arvatavasti oleks välismaalastest töötajatel mõju ülikoolile tervikuna siis, kui tajume välismaalasi mitte kui huvitavat erandit, vaid kui osa meist.»

Tensingu sõnul on ülikool võtnud eesmärgi suurendada

välistudengite arvu just magistri- ja doktoriõppes. Seetõttu on ka bakalaureuseõppes praegu ainult ettevõtetmajanduse inglisekeelne õppekava, mis alustas esimeste tudengitega käesoleval õppeaastal. Lisaks sellele on ka meditsiiniõpingute inglisekeelne õpperühm, kus õppetöö toimub inglise keeles esimesel kahel aastal.

ALGATUSE TOETAMINE

Magistriastmel on ülikoolis võimalik õppida peale ülikooli enda õppekavade ka ühisõppekavadel, kokku 11 ingliskeelsel õppekaval. Ülikooli enda inglisekeelseid magistriõppekavu on kuus.

Ülle Tensingu sõnul ei esita ülikool teaduskondadele spetsiaal-seid ingliskeelsete õppekavade tellimusi, sest nii võib tekkida oht, et õppejõud pole valmis inglise keeles õpetama. Pigem toetatakse teaduskondade endi algatusi õppekavade rahvusvaheliseks muutmiseks. Kõik praegused magistriastme välisõppekavad on sündinud teaduskondade enda huvi tulemusel.

«Me ei saa ka toetada sellist initsiatiivi, kus on näha, et rahvusvahelise õppekava avamine on ühe inimese huvi. See peab

olema jätkusuutlik ja hästi toimiv koostöö õppejõudude vahel,» lisas Tensing.

Rahvusvahelise õppekavaga puhul muretsesid teaduskonnad õppekava tasuvuse ja sihtrühma pärast. Seetõttu tehakse enne õppekava avamist taustauuringuid ning püütakse leida oma nišš teiste samalaadsete õppekavade seas Euroopas. Parim võimalus rahvusvahelise õppe kogemuse saamiseks on rahvusvahelised projektid, mis aitavad inglisekeelsete õppekavade tekkimisele palju kaasa.

SAMM-SAMMULT

Välismaalaste osakaalu suurendamiseks ülikoolis kulub aega ja palju raha. Siiski on rahvusvahelise turunduse peaspetsialisti Svetlana Vogeli sõnul ülikool välistudengi-

te vastuvõtmiseks praegu rohkem valmis kui kümme aastat tagasi. Ülikooli rahvusvahelisemaks muutumine on pikaajaline ja pidev protsess.

Ülle Tensing nentis, et ülikoolis soovitakse näha kiiremat välistudengite arvu kasvu. «Aga me peame endale aru andma, et suurema välisüliõpilaste arvuga peab saama hakkama peale ülikooli ka Tartu linn ja kogu meie ühiskond.»

Välismaalaste arvu suure kasvuga peavad paranema ka kõik tugiteenused. «Välisüliõpilased vajavad sageli palju individuaalsemat lähenemist kui koduüliõpilased, sest nemad on uues keskkonnas,» selgitas Tensing.

Tensingu arvates on väga hea, et Tartu muutub rahvusvaheliseks sammhaaval. «Kui linnas

**PALJUD
VÄLISMAGISTRANDID
LOOBUVAD KOHAST
STIPENDIUMI TÕTTU
HOLLANDI VÕI
SKANDINAAVIA
ÜLIKOOLI KASUKS.**

ringi jalutada, siis hakkab rohkem kõrva eri keeli ja silma eri rasside esindajaid. Loodame, et seal on ka meie tudengeid.»

Svetlana Vogel sõnul on prognoositud, et aastal 2020 otsib kuus miljonit tudengit üle maailma võimalust õppida väljaspool kodumaad. Pooled neist suunduvad õppima maadesse, kus inglise keel ei ole riigikeel. «See on suur võimalus meile,» toonitas ta. ¹

Välisturundus toob õppima lähinaabrid ja türklased

Kui võrrelda välistudengite päritolu ülikooli välisturunduse eesmärkidega, siis kõlavad need hästi kokku. Rahvusvahelise turunduse peaspetsialist Svetlana Vogel rääkis, et kõige rohkem pöörataksegi välisturunduses tähelepanu lähinaabritele – Soomele, Lätile ja Venemaale.

«Lähimad naabrid on välisturunduses ilmselge valik ja sealt on meil ka kõige rohkem kraadiõppureid,» selgitas Vogel. Naaberriikides osaletakse enim näitustel ja messidel ning avaldatakse tutvustavaid tekste

meediaväljaannetes.

Järgmised prioriteetsed riigid on Türgi, Ukraina, USA ja Saksamaa. Just kahes esimeses riigis on Vogeli sõnul suur hulk potentsiaalseid kraadiõppureid, kellele tuleb Tartu ülikooli rohkem tutvustada. Nii Türgis kui ka Ukrainas elavad mobiilsed noored, kellel on raha välismaal õppimiseks.

Lisaks on Türgis kõrgahariduse omandamise võimalused kasinad ning nii otsib enamik noori võimalusi minna ülikooli välismaale ning eelkõige Euroopa Liitu. Aktiivne välisturundus-

töö on tulemuslik – kui mõned aastad tagasi ei õppinud Tartu ülikoolis ühtegi türklast, siis nüüd on neid siin 16.

Kuigi välistudengite värbamisel on interneti osatähtsus kahtlemata suur, ei saa tähelepanuta jätta ka teisi kanaleid. Vogel kinnitas, et tudeng, kel on tõsine plaan välismaale ülikooli astuda, kasutab sihtkohaga kontakti loomiseks vähemalt viit eri viisi.

Peale erinevate internetiportalidele uurib ta kindlasti ülikooli kodulehte, räägib sihtriigis käinutega ning kui võimalik, siis külastab ka haridusmesse.

Jaan Tallinna paelub ulmeline intelligentsuse plahvatus

Foto: Andres Kütt

SKYPE' I TEHNILISE LAHENDUSE ÜKS LOOJA JAAN TALLINN PROGRAMMEERIS JUBA KESKKOOLIS ARVUTIMÄNGE NING TARTUSSE FÜÜSIKAT ÕPPIMA TULLES RAJAS KLASSIVENNAGA VÄIKESES ÜÜRITUD KONTORIRUUMIS EESTI ARVUTIMÄNGUDE TÖÖSTUSE.

Sigrid Söerunurk
sigrid.soerunurk@ut.ee

Vähemalt nimetasid niimoodi naljatledes Jaan Tallinn ja tema klassivend Ahti Heinla Gustav Adolfi gümnaasiumist Tähe tänaval asuvas kontoris pärast loenguid tehtavat tööd. Õige pea ehk aastal 1992 valmis klassivendadel mäng SkyRoads, mis saavutas esimese

Eesti arvutimänguna rahvusvahelise tuntuse. Siiani laevad fännid endale alla nii mängu kui ka selle hüpnootilist taustamuusikat.

Hingelt oli ja on Jaan Tallinn matemaatik, ent Tartu ülikoolis asus ta õppima füüsikat. «Mõtlesin, et silmaringi laiendamiseks võiks minna teist reaallala õppima.» Füüsika esimene kursus muutis noormehe arusaama ümbritsevast maailmast. «Kes-

koolis õpitu võeti pulkadeks lahti ja pandi matemaatilise analüüsi abil uuesti kokku. Väga lahe!» Mida aeg edasi, seda rohkem võttis ta aga matemaatika valikaineid.

Jaan ei elanud enda sõnul tüüpilist tudengielu. Hommikustele loengutele järgnesid pikad programmeerimise töötunnid, sellele õhtu EÜSis (kuhu ta astus vanaisa eeskujul) ning seejärel

läks ta Annelinna vanaisa-vana-ema juurde õöbima. Kursusekaaslastega pidas ta erialaseid vaidlusi, ühiseid pidusid mitte. Ehk oli asi ka selles, et kaks ainsat naissoost kursusekaaslast kukkusid pärast esimest aastat ülikoolist välja.

Kuigi füüsilikut Jaanist ei saanud, hindab ta siiski ülikoolis omandatud teaduslikult korrektset suhtumist ümbruskonda. «Sellest on abi igal pool, ka töös.»

Kuigi Jaan Tallinn on Skype'i iga osaliselt siiani seotud, on suurem töö Skype'i tehnilise aluse arendamisega seljataga. «Skype oli niivõrd suur projekt, pärast seda pidi maha istuma ja mõtlema, mida edasi teha.» Jaan tunnistab, et üks kaalutus on olnud teha teadust, ent ta pelgab, et on 20 aastaga akadeemilisest elust niivõrd eemale jäänud, et tagasitulek võtaks liiga palju aega. Teadlasepisik temas siiski peitub, on ta kindel.

Seega võttis Jaan aja maha, mõtles ja asutas Skype'i Eesti loojatega investeerimisfirma Ambient Sound Investment. Osa Jaani ajast kulub ka viie lapse kasvatamisele, kes on 13-, 10- ja 6-aastased tüdrukud ning kaksikud 4-aastased poisid. Hobina nokitseb ta oma maja automaatika kallal – näiteks et saaks telefonist vaadata maja seisu ja kaameraid, et kui kuskil on tuled põlema jäänud, siis saaks need välja lülitada.

Peale selle on Jaan Tallinn haaratud temaatikast, mida käivad kord aastas Ameerikas arutamas teadlased, IT-spetsialistid, filosoofid, kirjanikud ja teised huvilised üle maailma:

mis saab siis, kui arvutid jõuavad oma intelligentsuselt inimestele järele. «Kui ma sellesse teemasse süvenesin, sain aru, kui jahmatav on see, mis juhtuda võib,» räägib Jaan.

Ulmelisena tunduval arutelul intelligentsi plahvatusel on kaks stsenaariumi. Üks on nn hollywoodilik, mida kultiveerib Ameerika filmitööstus. Kui filmid (näiteks «Terminaator») lõppevad inimeste jaoks enamasti hästi – arvutid lähevad inimestest küll intelligentsuselt mööda, kuid jäävad siis arengult miskipärast pidama, algab võitlus inimeste ja masinate vahel, mille inimesed võidavad – siis realistlik stsenaarium ei pea sellist arengut loogiliseks.

Miks peaks arvutite areng pärast inimestest möödumist seisma jääma, küsib Jaan retooriliselt. Tänavu augusti keskel Ameerikas järjekordsele Singular Summityle kogunenud usuvad, et arvutid läheksid arengus inimestest mööda ja maailm muutuks totaalselt.

Teine ebaloogilisus hollywoodilikus stsenaariumis on asjaolu, et inimesed annavad masinatele inimlikke omadusi, nagu näiteks sotsiaalsus või kättemaksuiha, seega omadusi, mis on evolutsioonilised. Arvutil aga seda «taaka» ei ole, arvuti on ratsionaalne. Inimesed käituvad seevastu tihtilugu ebaratsionaalselt.

«Muret tekitab asjaolu, et see plahvatus võib tulla tahtmatu tegevuse tulemusena,» selgitab Jaan. Inimesed valmistavad üha võimsamaid ja kiiremaid arvuteid ja annavad neile lahendamiseks

SINGULAARSUS

Singulaarsus on matemaatiline termin ja tähendab olukorda, kus teatud mudel mitte ainult ei toimi valesti, vaid valem läheb n-ö lõhki, tekivad lõpmatud suurused. Tehnoloogiline singulaarsus avaldub, kui tehnoloogiline progress kiireneb oluliselt nn positiivse tagasiside tõttu, seejärel muutub tulevik oluliselt ja pea võimatu on ennustada, milliseks. Arvatakse, et selline plahvatus leiab aset käesoleval sajandil. Ameerikas tegutsev Singularity Institute tegeleb muu hulgas sellega, et mõelda välja, kuidas kutsuda esile intelligentsuse plahvatust sel moel, et tekkiv n-ö superintelligentsus oleks inimeste jaoks sõbralik. Singulaarsuse ideoloogia üks juhtidest on Ameerika matemaatik ja ulmekirjanik Vernor Vinge.

järjest keerulisemaid ülesandeid. «Võib juhtuda, et ühel hetkel annab keegi kuskil piisavalt võimsale arvutile piisavalt laia silmaringi arendava ülesande ning tulemuseks hakkab arvuti end ise arendama ja ümbritsevat maailma muutma.»

Jaan mõonab, et see kõlab nagu ulme, ent võib just olla realistlik stsenaarium. «Enamik ei mõtle sellele, mis võib juhtuda, kui jätkub tendents, et arvutid muutuvad kiiremaks ja võimsamaks.» ①

Kreeka – streigid, akadeemiline asüül, familiaarsus ja frappe

Katalipsi (arestimine, okupeerimine) Thessaloniki kesklinnas. See kreekakeelne sõna saab väga kähku selgeks.

Mari Muldmaa

V kursuse arstiüliõpilane studeeris Erasmus programmi raames õppeaastal 2009/2010 Kreekas, Thessaloniki Aristotelese ülikoolis

Mu eksilaasta Euroopa kultuuri hällis algas imeilusale Lesbos saarel, kus ma koos paarikümne välisüliõpilasega omandasin kuu aja jooksul kreeka keele alustõdesid. Wikipedia pakub kreeka keele kõnelejate arvuks 13,1 miljonit, mida on siiski piisavalt vähe, et hiljem oma nappide teadmistega kohalike hulgas laineid lüüa.

Seejärel sukeldusin Thessalonikis, Kreeka suuruselt teises linnas ja Makedoonia piirkonna keskuses kaheks semestriks kohalikku arstiõppesse.

AKADEEMILINE ASÜÜL

Aristotelese ülikooli kompleksis domineerib hall betoon. Särtsu toovad juurde tuhanded ühetalised keelekursuseid või odavreise reklaamivad kirevad plakatid, mida valdavalt tumedanahaliste immigrantide nobedad näpud katkematu hooga kõiksugustele vertikaalsetele pindadele kleebivad.

Kogu ülikooli territooriumil kehtib akadeemilise asüüli seadus, mis keelab korrakaitseorganil ilma eriloata ülikooli aladele siseneda. Nähtus, mis tekkis vastukaaluks aastatel 1967–1974 kehtinud sõjaväehuntale ning on oma olemasolu võlgu 1973. aasta 17. novembril toimunud sõjaväe ja tudengite traagilisele kokkupõrkele Ateena Polütehnikumis.

Seadus loodi mõttevabaduse

kaitsmiseks ning hoidmiseks, kuid seda kipuvad kurjasti ära kasutama äärmuslikud (enamasti vasakpoolsed) rühmitused, kes põgenevad mässu ajal politsei eest ülikooli rüppe või okupeerivad oma seisukohtade demonstreerimiseks mõne õppehoone.

Samamoodi peituvad akadeemilise asüüli kuulikindla rinna taha Thessaloniki mustlased, kes ehitavad endale haigla ette kasti-autodest elegantseid elamuid.

Üliõpilasel on siin muretu elu – transpordisüsteemis kehtivad ulatuslikud soodustused, ühiselamutoad on odavad (kavalamad loevad tähelepanelikult akadeemilise asüüli seadust ega maksa üldse), vajalikud raamatud on tasuta, trenni tegemiseks tuleb lihtsalt spordisaali või ujulasse kohale minna ja kaks korda päevas saab tasuta einestada George Orwelli prohvetliku teose «1984» õhustikuga tudengisööklas. Kõrgharidus on niikuinii tasuta.

Paberil ei erine Kreeka arstiõpe Eesti omast. Tegelikult domineerib kreekalik muretus. Korduvalt juhtub, et tõttan hili-nemist kartes haiglasse ja langen siis hingetuna toolile, olles ainus lollpea, kes on kohal. Arst tuleb väärrika aeglusega tükk aega hiljem ja lõpuks ilmuvad ka üliõpilased.

Teine korduv stseen – õppejõud süütab pärast pikka loengut kerge ohke saatel sigareti või piibu, mispeale ka närtsinud olemisega tudengid oma välgumihklid taskust haaravad. Avalikes kohtades, olgu öeldud, on suitsetamine ametlikult keelatud.

Residentuur on Kreekas korraldatud nii, et teoreetiliselt

Tudengisöökla väravad on kutsuvalt lahti, läätse sup ootab. Foto: 2x erakogu

saavad kõik soovitud erialadele, küsimus on selles, millal. Kui lõpueksami hinne on teada, peab tubli kreeka arstitudeng ruttu oma nime soovitud eriala järjekorda panema, edasine sõltub järjekorra pikkusest. Mida pikem on nimekiri enne tudengit, seda kauem tuleb tal residentuuri alustamisega oodata.

Eriala omandamisest lahutab lõpetajat keskmiselt 4–5-aastane ooteaeg ja teist samapalju kestev residentuur.

Arstikarjääri kiirendamiseks minnakse sageli hoopis välismaale, näiteks Saksamaale ja Rootsi. Eestis sellist ootamist ei ole, vastuvõtu otsustab konkreetse eriala vastuvõtueksam.

RAHVUSJOOK

Haiglad on nagu haiglad ikka. Silmahaiguste kursusel on meelde jäänud huvitav komme võtta kabinetti korraga rohkem kui üks patsient, mõnikord lausa neli. Eetilisi küsimusi see teguviis neis endis igatahes ei tekita.

Üleüldse on arstlik töökultuur palju familiaarsem ja mõned kreekalikud patsiendid või teemakäsitlused läheksid Eestis ilmselt

ahistamisena kirja. Näiteks määrisid abivalmid plastikakirurgid mulle järjepidevalt pähe üht resident, kes alustas vestlusi minuga nii: «Tere, ma olen Stamatis ja ma olen vallaline».

Kreeka linn ei oleks linn, kui selles ei leiduks pisikesi universaalseid ajaleheputkasid, mis müüvad peale kirjanduse pesuvahendeid, manguasju, bussipileteid, kartulikrõpse, õlut, suitsu ja teisi eluks vajalikke tooteid ning seda ka keset ööd. Samuti on ühes õiges linnas hulgaliselt kohvikuid, mille kulunud laudade taga mängivad igas vanuses kreekased tundide viisi triktrakki ja rüüpavad oma mitteametlikku rahvusjooki, *frappe*'t.

Frappe leiutanud kuulu järgi üks kohvimargi Nescafe kreeklasest töötaja kunagi 1950ndatel. Tänapäeval hoiavad klaasi vahustatud jäise kohviga ühtviisi heldinult käes nii mootorrattal vurav politseinik, patsienti vastuvõttev arst kui ka varahommikusse loengusse tõttav üliõpilane.

Pole siis imestada, et just *pamegia kafe* (eesti keeles «lähme kohvile») oli üks esimesi kreeka keele kursusel õpetatud väljen-

deid ja varem nii vastumeelne mõte külmast kohvist teeb nüüd mu südame soojaks.

PALJU STREIKE

Olulisemaid paiku nagu saatkondadega ääristatud alleed või kahtlase püsiseltskonnaga väljakud turvavad kümneid eriüksuslasi mahutavad politseibussid, mis jätaavad alul veidi hirmuäratava mulje, ent ümbrusega kohanedes sulanduvad nad juba sujuvalt üldisesse melusse.

Kreeklastele meeldib streikida. Bussijuhtide meeleavalduse päevale planeeritud eksamil ma muidugi ei jõua, haridustöötajate streik jätab ära loenguid ja kirurgidelgi on valitsusega oma kana kitkuda, mistõttu mu visiidid operatsioonisaali jäävad soovitud napimaks.

Ühe meeleavalduse ajal Ateenas satun ka ise plakatitega vehkivasse ja «kriisi maksavad kinni kapitalistid» hüüdvasse inimmassi, mida ümbritseb vähemalt sama suur politseinikest ring. Tsirkust peab ju saama, mõtlen.

Mõned kohalikud küünikud leiavad, et streikimine pole midagi muud kui puhkus, järjekordne võimalus töötegemisest kõrvale hiilida.

Mulle kreeka hinge tagamaid seletada üritav ajaloodoktorant laskub kaasaja hädadele põhjuseid otsides Bütsantsi-aega ja tõuseb sealt läbi Ottomani ikke lõpuks 21. sajandisse, ent see on juba palju pikem jutt.

Kreeka on õigupoolest palju rohkem, kui kõikjal vedelevad antiiksed varemed või helesinine meri. ☹

Ametiühingud kui tundmatu suurus

Foto: erakogu

PALJUD TÖÖTAJAD BALTI RIIKIDES EI TEA, MIKS ON KASULIK KUULUDA AMETIÜHINGUSSE VÕI MILLEGA NEED ORGANISATSIOONID ÜLDSE TEGELEVAD, SELGUS EPP KALLASTE MAJANDUSTEADUSKONNAS KAITSTUD DOKTORITÖÖST.

Eve Tisler

eve.tisler@ut.ee

Ametiühingute akadeemilisi uurijaid Eestis ei ole palju, Kallaste on üks väheseid teadlasi, kes pöörab tähelepanu tänapäevaste ametiühingute tekkele ja nende

mõjule ühiskonnas. Kui heita pilk tänapäevaste ametiühingute olukorrale, siis võib ka mõista, miks uurijaid on napilt.

Balti riikides on ametiühinguid praeguseks väga vähe, samuti ka neisse kuuluvaid töötajaid. Eestis ja Leedus on ametiühingus esindatud alla kümne protsendi töötajas-

konnast, Lätis on näitaja natuke parem. Kallaste on siiski kindel, et ametiühinguid on vajalik uurida sotsiaalsetest aspektidest.

Elkõige annab põhjuse ametiühingutele tähelepanu pöörata Euroopa Liit. Sotsiaal- ja töövaldkonna poliitika täideviimisel on Euroopa Liidus antud

suhteliselt suur otsustusõigus sotsiaalsetele partneritele ehk ametiühingutele ja tööandjatele. Andes osalise võimu töövõtjate ja tööandjate keskliitudele, eeldab Euroopa Liidu poliitika aga seda, et liikmesriikides on olemas sotsiaalne partner, kellega konsulteerida. «Ning sotsiaalne partner peaks olema representatiivne, ta peaks esindama kedagi,» sõnas Kallaste.

Kui sellele eeldusele lisada Balti riikide ametiühingute liikmete arvu kurvad numbrid, siis tekib küsimus, keda ametiühing esindab ja millise tulemuseni viib konsulteerimine sotsiaalsete partneritega. «Kas selline Euroopa Liidu poliitika on õigustatud ja õige?» tõstatas autor küsimuse.

ARVAMUS PUUDUB

Doktoritöös uuris Kallaste ametiühinguga seotud aspekte neljast vaatenurgast. Analüüs hõlmas nii töötajate subjektiivseid hinnanguid, miks nad ei soovi ametiühingus olla kui ka objektiivseid ehk palgaga seotud põhjusi. Lisaks uuris autor kahe ettevõtte põhjal, kas alternatiivsed töötajate esindused asendaksid ametiühinguid ning milline on töötervishoiu esindajate positsioon Balti riikides ja Eestis.

Esiteks võttis autor vaatluse alla Balti riikide töötajate arvamuse ametiühingutest. Kallaste leidis, et Balti riikide olukord on üsnagi

sarnane. Kõige rohkem erineb Läti töötajate suhtumine, kes on ka enim ametiühingutes esindatud. Autor leidis, et Eestis on 17 protsenti töötajaid, kes sooviks olla esindatud, aga ei ole seda.

Huvitava tulemusena eristus uuritavate seast välja grupp töötajaid, kes ei ole ametiühingute poolt ega vastu ega isegi mitte ükskõiksel seisukohal. Üle veerandi töötajatest ei oska otsustada, kas nad tahavad olla esindatud. Kallaste sõnul näitab selline tulemus, et ametiühingud on organisatsioon, millelt suur hulk inimesi ei oska midagi oodata.

Uuringust ei ilmne, et ametiühinguvälised töötajate esindajad asendaksid ametiühinguid. Juhtumiuuringu objektiks olnud organisatsioonides, kus oli nii ametiühingu esindaja kui ka ühingusse mittekuuluv töötajate esindaja, ei olnud töötajad ega tööandjad rahul kummagi esindaja tööga.

Konkreetsel juhul oli rahulolematuse põhjuseid mitmeid, muu hulgas ka see, et esindajatel oli vähe aega esinduse tööga tegeleda. Laiemalt seondub rahulolematuse faktiga, et töötaja esindaja võimalikke funktsioone organisatsioonides ei tunta. Eestis ei tea lausa 83 protsenti töötajatest, kuidas ametiühingud töötavad.

PALGALISA EI KAASNE

Paradoksaalselt on ametiühingute üldine maine positiivne. Kuigi töötajad ei oska näha, milline on ametiühingusse kuulumise isiklik kasu, arvatakse sellest hoolimata, et ametiühingud organisatsioonidena toovad ühiskonnale kasu

tervikuna. See tähendab, et siiski tunnetatakse vajadust töötajate esinduse järele üldiselt, kuigi isiklikult ametiühingusse kuulumist ei peeta kasulikuks. Autor toonitab, et töötajad üldisemalt ei näe ametiühinguid nõukogudeaegsete iganditena.

Suhtumist ametiühingutesse saab selgitada ka individualistidest töötajaskonnaga, kes ei oska hinnata kollektiivsete saavutuste tulu. Seetõttu tahab suur osa töötajaid töötingimuste üle läbi rääkida tööandjaga isiklikult.

Kallaste sõnul peaks otsima seoseid ametiühingu liikmete arvu ja ametiühingute tegevuste vahel. Edaspidist uurimist vajaks see, mida ametiühingud teevad töötajate tasandil. «Me teame, mida töötajate keskliidud teevad riigi tasandil, sest see paistab silma. Aga me ei tea, mida nad teevad ettevõtte tasandil ja töötajate esindajatena.»

Kuna ametiühingute mõju sõltub sellest, kui palju inimesi sinna kuulub, siis võib Kallaste sõnul olla reaalsus see, et ametiühingul ei olegi jõudu tööandjaga läbirääkimisel tulemusi saavutada.

Seda arvamust kinnitab uuringu tulemus, kus autor hindas ametiühingusse kuulumise objektiivset kasu, võrreldes esindatud töötajate palkasid ametiühingusse mittekuuluvate töötajate palkadega. Uuring näitas, et ametiühingusse kuulumisest töötajatele palgalisa ei kaasne.

Kallaste arvas, et ametiühingute tugevamaks muutumisel võib olla nii positiivseid kui ka negatiivseid tagajärgi. Juhul kui tööandja ei saa arendada tootmist

SUURTEL AMETIÜHINGUTEL ON GLOBALISEERUVAS MAAILMAS RASKE TOIMIDA.

vastavalt konkurentsile, vaid peab ametiühinguga konkreetse ettevõtte arvestama, siis on ettevõtte teiste samasugustega võrreldes halvemas situatsioonis. Teisest küljest saab tugeva ametiühingu kaudu paremini kaasata töötajaid ning vähendada informatsiooni asümmeetriat, mille tulemusena muutub tööandja konkurentsivõimelisemaks ja saavutab lisatulu. Selle kohta, kumb mõju on tugevam, annavad eri uuringud eri hinnangu.

Samas peab Kallaste võimalikuks, et ametiühingute aeg hakkab ümber saama, sest nende liikmelisus on langenud kõikjal, mitte ainult Balti riikides. Suurtel töötajate esindusorganisatsioonidel on globaliseerivas maailmas keeruline hakkama saada.

Ametiühingute traditsiooniline jõud tulenes monopoolsest olukorrast, kus kõik töötajad kuulusid ametiühingutesse. «Sellist olukorda ei ole võimalik enam luua,» nentis autor.

ALTERNATIIVID OLEMAS

Ametiühingute nõrkust ära kasutades loovad tööandjad ise alternatiivseid esindatuse vorme. «Tark tööandja ei jää ootama, millal töötajad loovad esinduse, mis võib streikima hakata ja oma nõudmisi esitada,» sõnas Kallaste. Levinud on ametiühinguga mitte seotud töötajate usaldusisiku kasutamine. Targad personalinimesed küsivad samuti töötajate arvamust ning annavad pärast tagasisidet. «Kui neid alternatiive olemas ei ole, siis töötajad saavad aru, et oleks hea luua ametiühing,» lisas autor.

Tänapäevaste ametiühingute nõrkuse põhjusi võib ka otsida ajaloost. Eestile lähima näite toob Kallaste Poolast, kus taasiseseisvumise ajal oli kogu ühiskond keskendunud võimalikult üleminekule turumajandusele. Ametiühingud ei tegelenud sel ajal töötajate huvide kaitsmise,

vaid erastamise küsimuste ja töösuhete turumajandusega sobitamisega. «Aga selle juures ei pööratud tähelepanu töötajate töötingimustele ning isegi kui praegu tahaksid ametiühingud teistsugust positsiooni võtta, siis töötajad ikkagi umbusaldavad neid,» nentis Kallaste. ①

Raul Eamets

Rahvamajanduse instituudi juhataja, doktoritöö juhendaja

Kallaste uurimuse akadeemiline väärtus seisneb eelkõige selles, et esmakordselt analüüsitakse ametiühingute rolli Eestis ja Balti riikides laiemalt. Varem ei ole nii põhjalikke uurimusi Eestis tehtud. Minu teada ei ole ka teistes Balti riikides seda teemat uuritud. Analüüsitud on, kuidas ametiühingud mõjutavad palgaläbirääkimisi, kuidas on lood ametiühingutevälise töötajate esindatusega, kuidas on seotud töötingimused ja töötajate esindatus.

Miks on need teemad olulised? Analüüsides küsitluse tulemusi, leiab Kallaste, et ametiühingute vajalikkuses kahtlejaid on suhteliselt vähe, samas ei osata näha, mis kasu võiksid ametiühingud tuua. Selle paradoksaalse olukorra seletus peitub terves reas tegurites: inimesed ei tea, millega ametiühingud tegelevad ja võiksid tegeleda, kohati saadab ametiühinguid nõukogudeaegne mentaliteet, inimesed kardavad

töökoha pärast jne.

Kuna me igapäevatasandil väga sageli sooviksime Põhimaade-taolist heldet sotsiaalset mudelit, siis ei tohi me unustada, et ametiühingutel on sealsetes ühiskondades määramine roll. Seega peaksid sotsiaalsete partnerite tihedam koostöö ja tihedam kolmepoolne läbikäimine (sotsiaalsed partnerid pluss valitsus) heaolumajanduse poole liikumisele kindlasti kaasa aitama. Iseküsimus on see, et reaalne majanduspoliitiline mudel liigub pigem angloameerikaliku liberaalse turumajanduse poole.

See, et Eestis on ametiühingute liikmelisus väike ja kollektiivlepingutega kaetus samuti väike, on kahtlemata probleem. Oma roll on siin ka kindlasti vastavatel regulatsioonidel ja traditsioonidel. Prantsusmaal kuulub proportsionaalselt ametiühingutesse umbes sama palju töötajaid kui Eestis, aga kollektiivlepingutega on kaetud ligi 90 protsenti töötajatest. Seega, kui on olemas poliitiline tahe, võib ka väikese liikmelisusega majandust ja töötajate heaolu väga suuresti mõjutada.

TARTU – MAAILMA- TUNNETUSE VORM

Kirjanik Bernard Kangro Lundis
oma töötoas 1990. aastal.

Foto: Kalju Suur / Eesti Kultuurilooline Arhiiv

SADA AASTAT TAGASI SÜNDINUD KIRJANIKULE BERNARD KANGROLE JÄI TARTU JA ÜLIKOOLOO KA PAGULASENA ROOTSIS MAAILMATUNNETUSE VORMIKS.

Varje Sootak

varje.sootak@ut.ee

Tema Tartu-tsükli raamatutes astusid tudengid jaamas rongilt maha, helevalegeks pestud linane kott kaenlas, kohver käe otsas. «... siis nahisesid voorimehe kummiratad linna poole, hobusekabjad peksid lagisesdes vastu munakive...». Nõnda jõudis Tartusse üks peategelasi Juku Leebram sarja esimeses raamatus «Jäälätted».

Niisugust 1930ndate teise poole Tartusse jõudmist kirjeldas Kangro paarikümmend aastat hiljem Rootsis. Tollal õppinud generatsioon oli lõpetanud kooli 1920ndate lõpus ja oli Eesti Vabariigi ajal koolis käinute esimene aastakäik.

Imelikul kombel kordub paarikümmene tsükkel – esimese paarikümne vabadusaasta kasvu- ja õpiajale järgneb tsükli kirjutamisperiood samuti paarikümne aasta pärast. Praegusedki taasvabannud Eesti esimesel paarikümnel aastal sirgunud tudengid võivad Tartusse saabuda rongiga, astuda üle munakivise sõidutee, kandes üle öla aga hoopis sülearvutit.

KUUS TARTU RAAMATUT

Nii Tartu raamatute tegelased kui ka Kangro enda ajal filosoofiateaduskonna valinud suundusid laupäeva õhtupoolikuti peahoone võlvidud laega loengusaali number V monotoonse, näpitsprille kandva Samuel Särmi kirjandusloengutesse.

«Ja korraga oli mul kahju, et ma siiski teise teaduskonda olin läinud,» mõtles ühe peategelase Verner Taklaja öde Hertsi mateemaatika-loodusteaduskonnast. Särmi, kelle prototüübiks oli suuresti Gustav Suits, tuldi kuulama mujaltki. Kangro kuue Tartu raamatu («Jäälätted», «Emajõgi», «Tartu», «Kivisild», «Must raamat», «Keeristuli», 1958–1969) tegelaste seas on ka teiste teaduskondade tudengeid. Nad tulid, kuulasid ja suundusid siis teise ülikooli – kohvikutesse (purskaevu sulisevasse Ko-Ko-Ko-sse (praegune London), kitsasse maani suitsu täis Wernerisse, Ateeni) või üliõpilasorganisatsioonidesse.

Karl Ristikivi on maininud, et kohvikuis oli võimalus tutvuda teiste kultuurialade inimestega ning neis vestlemine oli kui igapäevane kohustus. Viljakad diskussioonid ei nõudnud üksnes laialdasi, vaid ka süvenenud teadmisi, mis eeldas rohket lugemist. See oli ka isikliku elutunde ja maailmavaate küpsemiseaeg. «Sel ülikoolil oli ainult üks viga – see ei nõudnud eksameid.» Mitmed noored literaadid ei jõudnud lõpetamiseni. Tartus oli moes nn ulaharitus – käidi loenguil, istuti kohvikuis, kirjutati või lihtsalt elati või töötati väikestel ametikohtadel. Tehti ka palju väljasõite, käidi matkamas kogu Eestis.

Ka Kangro vaatles inimesi ja elu, analüüsis ennast ja teisi. Temagi õpiaeg venis normaalsest pikemaks. Algul ta ei pinguta-

nudki eksameid teha, teades, et majanduslikult pole ehk Tartus võimalik rohkem olla kui aasta või paar. Loenguil käis ta teadmiste eneste pärast, eriti tõmbas ladina keel ja kirjandus. Vahel sai stippigi ning ajuti teenis ka ise lisaraha. Oli mõnikord eksmatrikuleeritudki, sest segas ka kirjanduslik tegevus. Viis suve käis ta Emakeele Seltsile murret ja kohanimesid kogumas.

Juba Valga Poeglaste Gümnaasiumis alanud eneseväljendus jätkus Tartus, ka Veljestos. Kirjandusteadlane Janika Kronberg on märkinud, et Veljesto oli siis juba väljakujunenud põhimõtete ja vilistlaskonnaga vaimset tegevust soodustav üliõpilasorganisatsioon. Kangro oli seal üks tooniandvamaid – oli sekretär, esimees, ettekandekoosolekutel esineja. Tema akadeemilisse perekonda kuulusid näiteks Helmut Tarand (Tarand) ja Leida Karu (Indrek ja Kaarel Tarandi vanaisa ja vanaema), hilisem õppejõud, sõber Enn Koemets, kirjanikud August Sang, Friedebert Tuglas, Karl Ristikivi jt.

Kangro enda arvates olekski ta võinud ulaharitluse teele minna, kui Suits poleks teda eksamile kutsunud. Küllap märkas too lemmikõpilase suurt lugemust ja analüüsivõimet. 1938 valmis Kangrol ka magistritöö «Eesti soneti ajalugu».

Ja siis päris Suits, kas ta ei taha kandideerida edasiõppija stipendiumile. Kangro oli võtnud

elu sageli huvitava naljana ja naljameheks oli teda algul peetudki. «Keegi ei arvanud, et taotlen ükskord doktoritööd teha...». Doktoritöö oleks olnud eesti romaani ajalugu ja ta oleks võinud olla esimene eesti kirjanduse doktor. «Saatus ... aga andis meie sugupõlvele teise tee, ülesanded ja osalt ka näo, osalt seda vaimselt ja füüsiliselt hävitades,» kirjutab hiljem Kangro. Kaheaastane stipendium eeldas aastat Pariisis Sorbonne'is. Aga nagu Ristikivi mainib, jõudsid Saksa tankid enne Kangrot Sorbonne'i.

MODERNISTLIK KANGRO

Kirjaniku ülikooli- ja hilisemgi Tartu-aeg peegeldub nii Tartu raamatuis, luuletustes kui ka muus loomingus. Kuigi proosa põhineb reaalse maailma kujutamisel, ei toimu kõik realistlike kirjeldustena. «Tõelisus on nii lai, et selle tabamiseks on vaja leida seda eredamat ning paremini esindavat sümboli, hoopis mitmekesisist ja igale ainele vastavat vormi.» Kangro meelest on vormiküsimus ka sisuline küsimus, nagu pakub romaanižanrgi palju variatsioone.

Nõnda kujutabki ta sündmusi mitmest vaatekohast mitme isiku läbi, jättes kohati kõik mõistatuks, tuues sisse uudse vormina kursiivkirjas autori lähenemise ja ka Benno Marani autori teisikuna, päevikukatkeid.

Kirjandusteadlane Rutt Hinrikus leiab Ristikivi ja Kangro kirjavahetuse raamatu «Kirjad romaanist» järelesõnas, et nende raamatuid peab lugema, võttes mõtlemisaega, sest nad ei avane

Bernard Kangro (paremal) koos sõbra Laur Tammega Toomel.

Foto: Eesti Kultuurilooline Arhiiv

jooksupealt või avanevad ainult praokile. Tegelased eksitavad lugejat, põgenevad ta eest, kuid ootavad, et lugeja järgneks, mõistmisele jõuaks. Kes tappis näiteks Villi Oona ja tema koera, kuhu kadus Asse Jairus jne? Kas Benno Maran ja Hertsi jäid Berliinis kadunuks? Kõik kordub kui tagurpidi ajas. Selguse toomiseks on sisse võetud isegi Tartu vaimuga kohandunud Mefistofeles – euroopaliku kultuuri sünnitatud intelligentne kuradike Justus Pernambuk.

TARTU KAUDU MAAILMA

Neis modernistlikes Tartu romaanides ei rullu lahti ainult tegelased, vaid ka ajalugu – kaks okupatsiooni ja isegi sõjajärgne

aeg ka peategelaste laste kaudu. Detailselt ja nüansirikkalt, mitte mustvalgena.

Läheme korduvalt koos Naatan Üirikese, Tõive Pärdisaaga, Näki, autori *alter ego* Benno Marani ja ka autori enda ning teistega peahoonesse, kohvikutesse, üürikorteritesse, Kivisillale, Vabadussillale, Emajõe äärde, paadimatkale, Vanemuisesse, Toomele ... Kõik oleks kui piiratud Tartuga, ometi nii see pole.

Autor tunnistab kolmandas raamatus «Tartu», et Tartu-mõiste moodustasid inimesed, nende elu ja mõttemaailm ning linn oma geograafilises ja ajaloolises tegelikkuses. Tema tegelased tegutsevad ka Tallinnas, Peipsi ja Emajõe ääres, Saksa-

maal ja Prantsusmaal...

Kas suutnuks Kangro meid taoliste lehekülgedele viia, kui ta poleks lapsena Võrumaal talviti kupliga lambi all isaga võidu raamatuid lugenud, eriti aga karjas, kus loetu üle oli aega mõtiskleda. Kui ta käigud ulatusid Vana-Antslast kaugemale, kujunes mõiste-paar kodus ja «seal kaugemal», mida toetas ajaloo- geograafia- ja filosoofiahuvi. Rahvusvahelisust pakkus piirilinn Valga, mida nimetas väravaks Euroopasse.

Kangro on nentunud, et Eesti talus inimesehakatiseks sirgununa jääb ta alatiseks selle maailma-seotuks. «Ma ei saa ka enam ajas tagasi sõita 20ndatesse ega 30ndatesse aastatesse, aga minisuguses teises vormis teen ma seda ometi.» Ja nagu ta ise pöördus vähimalgi võimalusel tagasi kodumetsade ja -põldude vahele, tegid seda ka tema tegelased. Kodu-Eesti vääristub sügavalt haritud kirjaniku ülevaateraamatuis Valga gümnaasiumist, Veljestost, «Eesti Rootsis», «Universitas

Tartuensises», luuletsükklites «Vana Võrumaa» ja «Surematu Tartu», memuaarides. Ise ta küll enam kordagi Eestis ei käinud.

Ajakirja Akadeemia peatoimetaja Toomas Kiho kirjutab «Jäälä-tete» 2009. aasta trüki järelsõnas, et 1990ndate algul lugesid värs-ked värvikandjad Tartu-sarja kui mitte eelmiste aegade õpikuna, siis lugemikuna kindlasti. Kihot parafraseerides ilmneb neis Tartu kogu oma ruumilises täiuses, kuni sulaveeojadeni Toomemäe nõlval.

Rebased võiks ehk Kangro maailmaga pisut oodata – käia loenguis ja kohvikuis, valida meelepärane organisatsioon ja siis tõmmata paralleele Kangro Tartuga, kus naistudengid läksid juuksuri asemel lakkija juurde, söömas käidi üliõpilasköögis, kus pööningukambris krises raud-voodi ja korstnajala kõrval seisis pesukaushoidja... ①

Kasutatud kirjandus vt: www.ajakiri.ut.ee

BERNARD KANGRO (18. SEPTEMBER 1910– 25. MÄRTS 1994)

- 1990 TÜ audotoriks valitud Bernard Kangro sündis Vana-Antslas Oekülas.
- 1929–1938 õppis TÜ filosoofiateaduskonnas, mille lõpetas eesti ja üldise kirjanduse erialal filosoofiamagistri kraadiga *cum laude*. Seejärel sai ta stipendiumi eesti romaani ajaloo uurimiseks. 1941 oli ta kirjanduskateedri assistent, 1941–1943 stipendiaat, 1943–1944 Vanemuise dramaturg. 1944 luges TÜs ka kirjandust ja aitas Suitsul eksamineerida.
- 1944 põgenes Kangro Rootsi. Sai tööd Värmlandi muuseumi arhiivis, hiljem Lundi ülikooli kunstimuuseumis. 1950 asutas Lundis kultuuriajakirja «Tulimuld», mida toimetas kuni 1993. Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastuse rajamisest 1951 oli kuni surmani selle direktor.
- Kangro on avaldanud ligi paarkümmend romaani ja luulekogu, kirjanduskriitikat, esseistikat, memuaare jm.
- Pälvinud rohkelt auhindu, sh Võru maavalitsuse esimese kirjanduspreemia, mis kannab nüüd tema nime.

Arbuja Kangro

Ants Orase antoloogia «Arbujad: valimik uusimat eesti lüürikat» (1938) sai nime Bernard Kangrolt. Selles ilmusid sõpruskonda kuuluvate Betti Alveri, Kersti Merilaasi, August Sanga, Heiti Talviku jt luuletused, keda ühendas põhiliselt ülikool ja Veljesto. Kogumiku järgi hakati neid arbujaiks kutsuma.

Kangro oli oma debüütikogu «Sonetid» kirjastanud 1935.

aastal. Järgmised kogud ilmusid paariaastase vahega. Tema luule ja arvustused äratasid tähelepanu ning 1937 kutsuti ta Eesti Kirjanike Liidu liikmeks.

Arbujate luules oli sügav vaimne ja emotsionaalne pinge. Kunsti käsitleti kõlbeliste väärtuste kandjana ning inimest sõltumatu isiksusena.

Rootsis avaldas Kangro arbujatest kaks esseekogu.

VANA VÄSINUD VILISTLASE VING

Foto: erakogu

Jüri Pino
TÜ vilistlane

Tere siis tulemast klubisse.
Sest mida muud Ülikool on.
Kunagi CV-d koostades kirjutas üks sõber: lõpetanud Eesti ainukese õige Tartu ülikooli. Saatis mulle üle vaadata, et kas sai sobilik.

Mina pakkusin: mis sa ennast vaevad, kirjuta lihtsalt: lõpetanud Ülikooli.

Jah, jah, EPA on kah ja Tipp on kah.

Ikkagi on ainult üks Ülikool.

Ülbe, mis?

Aga mis parata.

Nii on kuidagi, et meile, Ülikooli vilistlastele, heidetakse nina peale, et, noh, jah, Tartu vaim ja nina taeva poole, mis nüüd meie, pedakad... Vastupidi ei kunagi.

Muudest koolidest rääkimata.

Vahel on endal kah piinlik ja vastik.

Aga mis parata.

Kas see nüüd elu kõige ilusam aeg oli, kui igapäevaselt kuue samba vahelt läbi käidi... ei teagi. Oldi ju noor ja kõik tundus nii ilus.

Vasikate värk. Veel eile olid sa kooliõpilane, pidid sõna kuulama, vormi kandma, viisakalt ja täislauasetega vastama, kui küsiti. Siis öeldi äkki, et sa oled suur inimene, tudeng.

Loomulikult möllasid, nagu jõudsid.

Praegu kahetsed. Milliseid lollusi on ikka tehtud, arvates, et need on kole naljakad...

Piinlik.

Imelik, et kõik tembud andeks anti. Või kas ikka anti...

Hea saksa traditsioon – nagu Jerome K. Jerome kirjutas, siis inglise laps mängib 12. eluaastani, siis läheb tööle, saksa laps töötab varasest noorusest, siis läheb ülikooli ja mängib aastakest viis või kümme või kuidas vanemate rahakott vastu lööb.

Minu, meie eest maksis veel N. Liit oma nafta-miljonitega. Praegu... praegustel lastel on kindlasti raskem.

Vahel tunned ennast tõelise vana tüütusena, kui hakkad – näiteks omaenese lapsele, kes see aasta kah Ülikooli läheb – heietama, mismoodi kõik kunagi oli. Nagu muinasjutt.

Kujutage ette, et olid olemas sellised asjad nagu sisseastumiseksamid. Meil ajakirjandusosakonnas oli veel enne loominguline konkurss. Praegu tundub konkurents naeruväärsena – 53 inimest tahtis 15 kohale pääseda. Tollal oli see kõige kõvem konkurss üle Ülikooli, vist juurakatel oli pea sama karm...

Ja kui poleks sisse saanud, oodanuks poisse puna-

lipu alla minek.

Võttis ikka tõsiseks küll. Keegi ju ei tahtnud minna.

Ja oli niisugune ütlemine, et kuhu on raske sisse saada, seal on kerge õppida. Vastupidi ka. Matemaatikasse ja füüsikasse sai vist lausa ilma eksamiteta sisse. Aga õpiti ka nii, et vähe polnud. Arstidest rääkimata.

Meie, laisad udused fillid... mõtled tagasi, siis imestad, et mida me õieti viis aastat tegime. Õppimine see küll ei olnud. Jah, esimesel kursusel, vanast kooliskäimisharjumusest, viitsisime küll loengutes vedelda. Kadunud Harald Peep pani veel alati nimesid kirja ja, kui kellelgi jätkus häbematust loengus lehte lugeda, viskas välja kah. Ei, see oli siiski NLKP ajalugu... Harald Peep andis meile kirjandusteoriat.

NLKP ajalugu, muuseas, on üks minu väheseid viisi Ülikoolist.

Põhimõtteliselt oli see lihtsalt ajalugu, mitte punaaine.

Head õpetajad olid. Need, kelle loengusse ikka viitsisid minna, kuigi Toomemägi huikas kutsuvalt. Või õllekas.

Stipipäeval ikka sappa. Sappa tuli minna hiljemalt poole üheteistkümnest. Üksteist tehti õllekas lahti, aga paljude sinna mahtus. Tudeng ju tatibaarides ei käinud, ikka «Humalas».

Mida enam ei ole. Stippi ju ka enam ei ole.

40 rubla, mida saama hakati, tundus imeksandava rikkusena. Kolme rublaga võis kõrtsus ära käia. Pakk suitsu maksis 40 kopikat ja saada ei olnud.

Ja kui ajakirjandustudeng veel honorari sai, tundus kogu maailm rivitult...

Või kui me kõik kolmandal-neljandal kursusel tööle läksime. Lapsajakirjanikud, kes teenisid kordi rohkem, kui Ülikooli õppejõud.

Ma arvan, meiega oli päris raske.

Häbematud nolgid, nagu me olime.

Muudkui aga õllekas... Ülikooli peahoone ees õllelürpimine... tuletõrjevoolikute lahtiharutamine ühikas või siis tüdrukute toas voodi ümber mähkimine...

Vahel saime ikka peksa ka.

Paras, ausalt öeldes.

Ega see heidutanud, ikka oli kogu aeg vaja mingit pahandust teha.

**MUUDKUI AGA ÕLLEKAS... ÜLIKOOI
PEAHOONE EES ÕLLELÜRPIMINE...
TULETÕRJEVOOLIKUTE
LAHTIHARUTAMINE ÜHIKAS VÕI SIIS
TÜDRUKUTE TOAS VOODI ÜMBER
MÄHKIMINE...
VAHEL SAIME IKKA PEKSA KA.
PARAS, AUSALT ÖELDES.**

Vasikad, noh.

Sellisteks teie ei saa. Teil on palju raskem. Te peate õppima kah. Meil käis see kuidagi möödaminnes, või vähemalt tundub niimoodi.

Me muidugi õppisime teisi asju kah. Sedasama NLKP ajalugu... antiikkirjandust... keskaja kirjan-dust... stilistikat... ei kurda, ei jooksnud külgi mööda maha. Saksa keelt julma preisi kepidistsipliini all.

Siiani on kahju, et ei jõudnud ühtegi Lotmani ega Bezzubovi loengusse. Aga oleks võinud.

Palju head läks mööda.

Aga ilus aeg oli. Naljakas, et kõigest sellest on kaasa antud ka «magistriga võrdsustatud» kraad. Räägitakse, et mõned tüübid panevad sellise kirja oma nimekaardilegi. Päh. Ei tunne end küll magist-rina... Ikka liiga rumal, liiga palju aega ära raisatud...

Sellisteks teie ei saa.

Teil on palju raskem kui meil oli. Te peate õppi-ma ja töötama, sest stippi ju enam pole... Te peate elu palju tõsisemalt võtma kui meie seda tegime. Teil on arvatavasti kunagi hiljem palju vähem mäle-tada.

Aga võib-olla nii ongi õige. ☹

**SELLISTEKS TEIE EI SAA. TEIL ON PALJU
RASKEM. TE PEATE ÕPPIMA KAH. MEIL
KÄIS SEE KUIDAGI MÖÖDAMINNES, VÕI
VÄHEMALT TUNDUB NIIMOODI.**

TÜ raamatupood soovitab:

Ear, Nose, and Throat Diseases With Head and Neck Surgery, 3rd Revised edition

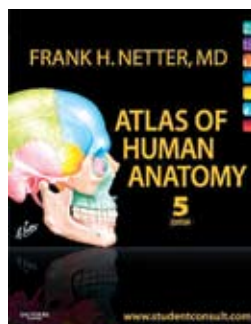
Andrew Swift, Hans Behrbohm, Oliver Kaschke, Tadeus Nawka

Thieme Publishing Group, 2009

Pehme köide, 471 lk, 780 illustr.,

ISBN: 9783136712030

hind: 940 kr

Atlas of Human Anatomy, 5th Edition with Student Consult Access

Frank H. Netter, MD
Elsevier Saunders, juuni 2010

Pehme köide, 624 lk, ISBN: 9781416059516

hind: 1092 kr

Ruunisemiootika: tähendusliku maailma kaardistamine (Tartu Semiotics Library 9)

Anti Randviir
Tartu Ülikooli Kirjastus, 2010

Pehme köide, 356 lk, ISBN: 9789949193981

hind: 185 kr

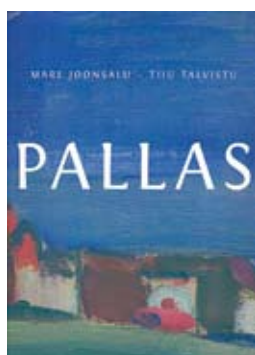

Etnisch Intensiv! Das Lehrbuch der estnischen Sprache 3. Auflage

Florence-Silvia Lutkat-Lõik, Cornelius Hasselblatt
Bibliotheca Baltica, 2005

Kõva köide, 511 lk, ISBN: 9985800281

hind: 634 kr

Pallas

Mare Joonsalu, Tiit Talvistu
Tartu Kunstimuuseum, 2010

Kõva köide, 529 lk, ISBN: 9789985976555

hind: 860 kr

Eesti ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani

Andres Andresen, Ea Jansen, Toomas Karjahärm, Mart Laar, Mati Laur, Lea Leppik, Aadu Must, Tiit Rosenberg, Tõnu Tannberg, Sulev Vahtre
Kirjastus Ilmamaa, 2010
Kõva köide, 504 lk, ISBN: 9789985771419

hind: 469 kr

Võõrkeelse kirjanduse tellimine
TÜ liikmeskonnale kehtib soodustus 10%
veebipood – www.ut.ee/raamatupood

Ülikooli 11
E-R 10 –18
L 10 –16

TARMO KULMAR – 60

Foto: Ove Maidla

Tarmo Kulmar on üks neist inimestest, kellest kuidagi ei usu, et tal on tõepoolest suur hulk eluaastaid selja taga. Alati nooruslik, elurõõmus, millestki entusiastlikult vaimustunud – sellisena on ta meie ees päevast päeva.

Vaimustunud on ta enamasti oma eriala nüanssidest, mida ta üliõpilastele niimoodi edasi anda suudab, et need sedasama vaimustust endas kandes ühest tema

loengukursusest teise kulgevad. Tema loengud on ühed populaarsemad meie teaduskonnas ja neis kohtab vägagi palju ka teiste teaduskondade tudengeid, kelle jaoks teadmised usunditest ja kultuuridest – eelkõige sellistest eksootilistest ja praeguseks väljasurnutest nagu Peruu ja Mehhiko tsivilisatsioonid – saavad õppejõu abiga elavateks.

Teadustöös on professor Kulmar põhjalik ja pühendunud. Arvukatest välismaal ilmunud artiklitest ilmus mõned aastad tagasi Eesti Mõtteloo sarjas tõlgete kogumik, nii said ka kodumaised lugejad aimu tema rahvusvaheliselt tuntud töö ulatusest.

Tänuväärt panuseks usuteaduskonnas on olnud sidemete loomine ja hoidmine Saksamaa Religiooniloo Seltsiga, mis on väljenduse leidnud meeldivaks tavaks saanud ühiste konverentside sarjas, kust saavad osa võtta ka kolleegid väljastpoolt

usundiloo piire.

Piirid ei takista Tarmo Kulmarit kuigi palju – agara rännumehena on ta käinud nii siin- kui ka sealpool maakera, tutvudes tema poolt uuritavate tsivilisatsioonide maiste jäänustega. Oma reise markeerib ta aeg-ajalt eksootiliste aksessuaaridega riietuses.

Piire ei ole ta tunnistanud ka oma hariduses – tõeliselt interdistsiplinaarseks võib lugeda komplekti ajaloolase-arheoloogi, psühholoogi, folkloristi, teoloogi diplomitest ja kraadidest.

Aktiivne suhtleja on Tarmo Kulmar ka väljaspool teadusmaailma – tema headest tegudest ühiskonnas laiemalt annavad tunnustust autasud mitmetelt organisatsioonidelt ja Eesti riigilt. Rääkimata mitteametlikust tunnustusest, mida jagavad need paljud, kes teda isiklikult tunnevad.

Palju õnne!
kolleegid usuteaduskonnast

Õnnitleme

80 Heino Liiv, filosoofiateaduskonna emeriitdotsent –

7. september

Helmut Piirimäe, filosoofiateaduskonna emeriitprofessor –

8. september

Ann Marksoo, loodus- ja tehnoloogiateaduskonna emeriitprofessor – 20. september

70 Raissa Nesterova, TÜ Narva kolledž, valvur – 27. september

65 Mare Rand, TÜ raamatukogu, raamatukoguhoidja –

7. september

60 Mare Piirsalu, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur –

6. september

Henn Käärrik, sotsioloogia teooria ja ajaloo dotsent –

10. september

55 Niina Frants, TÜ Narva kolledž, koristaja – 12. september

Krista Liiv, biotehnoloogia õppetooli sekretär – 27. september

50 Ulvi Urm, semiootika osakonna vastutav sekretär – 3. september

Anne Krips, laboratoorse meditsiini õppetooli laborant –

12. september

Anu Pallas, ajakirjanduse teadur – 12. september

Elle Vaimann, Eesti keele (võõrkeelena) osakond, assistent – 24. september

45 Urmas Petti, kirikuloo dotsent – 12. september

Algo Rämmer, TÜ raamatukogu, raamatukoguhoidja – 14. september

Urmas Takker, peremeditsiini assistent – 18. september

Tiina Kahre, geneetika teadur,

pediaatria teadur – 27. september
Ain Riistan, uue testamendi
 lektor – 28. september

40 Margus Ots, biosüsteematika
 peaspetsialist, TÜ loodusmuu-
 seumi asedirektor ja näituste ja
 loodushariduse osakonna juhata-
 ja – 8. september

35 Martin Hallik, TÜ raamatu-
 kogu direktor – 5. september
Jelena Lissitsina, meditsiinige-
 neetika laborant – 8. september
Alfonso Tlatoani Garcia-Sosa,
 molekulaartehnoloogia õppetool,
 teadur – 19. september

30 Triin Kurrikoff, psühhofüσιο-
 loogia teadur – 12. september

Kadri Peil, rakubioloogia õppe-
 tool, teadur – 22. september
Jaanis Juhanson, geneetika õp-
 petool, teadur – 30. september

25 Vyvan Merzin, teadus-aren-
 dustegevuse spetsialist –
 14. september

Kadri Kirst, avalike suhete pea-
 spetsialist – 29. september

IN MEMORIAM

Ivar Jaek

11.10.1930–26.07.2010

On lahkunud Tartu ülikooli eme-
 riitprofessor ja füüsika instituudi
 kauaaegne laborijuhataja Ivar
 Jaek.

Ivar Jaek sündis 11. oktoobril
 1930 Võrus, ohvitseri perekonnas.
 Omandanud keskhariduse Tartus
 Hugo Treffneri gümnaasiumis
 (tollal Tartu 1. keskkool), astus
 ta Tartu ülikooli, mille füüsika-
 osakonna lõpetas kiitusega 1955.
 aastal. Nüüdne akadeemik Tšeslav
 Luštšik suunas ta uurima kristalli-
 de luminestsentsi.

Ivar Jaek oli aastail 1955–1957
 TÜs assistent, 1960–1962 füü-
 sika instituudi nooremteadur ja
 1962–1967 samas vanemteadur.
 Ta kaitses aastal 1961 kandi-
 daadiväitekirja, promoveerus
 1976 doktoriks ja valiti 1983 TÜ
 professoriks. 1996 sai temast eme-
 riitprofessor. 1967 valiti ta füüsika
 instituudi vastloodud kristallide
 kiiritusfüüsika sektori, (hilisema
 labori) juhatajaks.

Aastail 1984–1989 oli Ivar
 Jaek TÜ füüsika-keemiateadus-
 konna teadusprodekaan. Tuden-
 gitele on ta lugenud mitmeid
 üld- ja erikursusi ning juhenda-
 nud üheksat kandidaaditööd ning
 palju diplomitööd.

Tema ja ta töökaaslaste tea-
 dustöö oli pühendatud kristallide
 kiiritusfüüsikale ning kvaasi-
 osakeste (elektronide ja aukude)
 rekombinatsiooniprotsessidele
 kristallides.

Tuumafüüsika ning tuuma-
 energeetika arenguga sai tollal
 (1960.–1970. aastail) ülimalt
 aktuaalseks kiiritusohutuse prob-
 lemaatika. Muu hulgas vajati selek-
 tiivse tundlikkusega kiiritusannuse
 mõõtureid, mis oleksid suhteliselt
 ohutuma gammakiirguse suhtes
 vähem tundlikud ja tundlikumad
 ohtlikuma kiirguskomponendi,
 raskete osakeste (nimelt kiirete
 neutronite) voogude suhtes. Just
 sellele probleemile keskendus Ivar

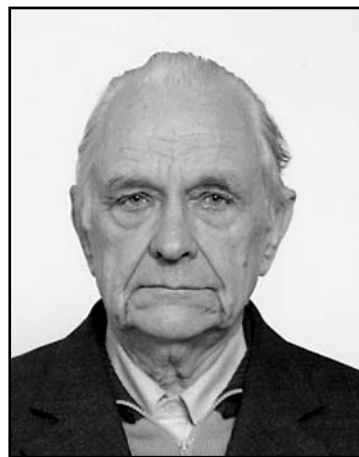

Foto: erakogu

Jaek ja tema juhitud uurijaterühm,
 saades teadusilmas üldtunnusta-
 tud tulemusi. 1987 pälvis ta koos
 kaastöötajatega riikliku preemia.

Koos Teaduste Akadeemia
 geoloogia instituudi teaduritega
 töötas ta edukalt ka arheoloogilis-
 te keraamikaleidude ja kivimite ea
 määramisel nende termoluminest-
 senti järgi (paleodosimeetria).

Ivar Jaeki teadustööde nimistus
 on üle saja üllitise, neist paljud
 nimekaid teadusajakirjades, lisaks
 viie leuitise autoritunnistus.

Ivar Jaekist jääb meile mälestus
 kui leebe ja sõbraliku loomuga
 inimesest.

Tartu ülikool
 Tartu ülikooli füüsika instituut

IN MEMORIAM

Toomas Lapp

11.06.1979–12.07.2010

Juuli keskpaik tõi kurva teate: meie hulgast lahkus traagilise õnnetuse tagajärjel skandinavistika lektor Toomas Lapp.

Toomas Lapp alustas oma ülikooliõpinguid 1998. aastal Tartu ülikoolis taani keele ja kirjanduse erialal. Pärast bakalaureusekraadi omandamist 2003 astus ta TÜ konverentsitõlke magistriõppesse ning lõpetas selle edukalt 2004. aastal.

Sama aasta sügisel alustas Toomas Lapp doktoriõpinguid TÜ germaani ja romaani filoloogias instituudis skandinavistika erialal. Doktoritöö, mis võttis luubi alla fäärlaste religioosete muutuste uurimise, vaadeldes muutusi läbi (post)kolonialismi spektri, jääb kahjuks kaitsmata.

Peale Tartu ülikoolis omandatud hariduse täiendas Toomas Lapp end ka mitmete välisülikoolide juures, sh pikemalt Kopenhaageni, Islandi ja Linköpingi ülikoolis.

Toomas Lapp jõudis Tartu ülikooli õppejõuna töötada viis aastat, olles aastatel 2005–2006 rootsi filoloogias erakorraline assistent, seejärel 2006–2009 konverentsitõlke assistent ning viimaks, alates 2008 sügisest skandinavistika lektor.

Tema loetud ainekursuste nimistusse kuuluvad ka rootsi ja islandi keele loengud, Skandi-

naaviamaade ajaloo, kultuuri ja ühiskonna loengud, samuti üld- ja erialaloengud ning seminarid tõlkemagistrantidele.

Toomas Lapp oli särav õppejõud, kes oma toetava ja konstruktiivse suhtumisega oli hinnatud nii kolleegide kui ka üliõpilaste seas.

Viimase kohta annab tunnistust ka tema valimine *humaniora* valdkonna 10 parima õppejõu hulka 2006. aastal.

Peale pühendunud õppejõutöö oli ta aastatel 2007–2008 TÜ tõlkekeskuse juhataja ning suulise tõlke õppekava programmijuht, tema juhtimisel töötati välja uus suulise tõlke magistriõppekava.

Toomas Lapi peamiste teadushuvide hulka kuulusid skandinaavia ühiskonda ja kultuuri puudutavad teemad.

Ta oli oma eriala pühendunud populariseerija, aga ka Eesti olude tutvustaja Skandinaavias, mida iseloomustavad tema skandinaaviateemalised sõnavõttud Eesti meedias, koostöö Rootsi Suursaatkonna ja Põhjamaade Ministrite Nõukoguga, töötamine Rootsi Raadio Eesti toimetuses ning kaastöö Rootsi Eesti Päevalehele.

Toomas Lapp oli mitme erialaorganisatsiooni liige, sh Rootsi Keele Õpetajate Seltsi

Foto: erakogu

liige ja aseesimees ning Eesti Tõlkide ja Tõlkijate Liidu ning Eesti Tõlkemagistrite Liidu liige.

Toomas Lapi viimaseks suuremaks saavutuseks tõlketöö valas jäi islandikeelse lasteraamatu «Kodulinna ingel» tõlkimine, mille eest talle anti tõlkelaste-kirjanduse auhind Paabeli Torni audiplom.

Liiga vara lahkus meie hulgast andekas ja särav kolleeg. Temast jäävad puudust tundma sõbrad, kolleegid ja üliõpilased.

skandinavistika osakond
tõlkekeskus
germaani, romaani ja slaavi
filoloogia instituut
etnoloogia osakond

STIPENDIUMID**Sihtasutus Eesti rahvuskultuuri fond stipendiumid**

SA Eesti rahvuskultuuri fond stipendiume ja toetusi 2011. aastaks jagatakse üldfondist ja 138 allfondist. Nende hulgas on palju haridust ja teadustööd toetavaid allfonde.

Taotluste vastuvõtt lõpeb 15. oktoobril 2010 kell 16. Lisainfo tingimuste kohta ning taotluse esitamiseks vajalik ankeet on Eesti rahvuskultuuri fondi koduleheküljel www.erkf.ee või fondi kontorist aadressil: A. Weizenbergi 20a-13 (III korrus), 10150 Tallinn Telefon 601 3428

Vastuvõtt tööpäeviti 10–16

Esimest korda jagatakse sel aastal stipendiume järgmistest kõrgharidust toetavatest allfondidest:

Andres Haameri fond

Asutatud 2008. aastal Andres Haameri poolt. Fond annab välja Harri Haameri stipendiume, et jäädvustada mälestust isast, legendaarsest skaudijuhist, Tartu ülikooli kasvandikust ja Tartu Pauluse koguduse õpetajast. Stipendiumid toetavad filosoofilise mõtte arengut.

Ervin J. ja E. Nõmmera fond

Asutatud 2009. aastal Rootsis asuva E. ja Ervin J. Nõmmera fondi poolt eesmärgiga toetada vähemkindlustatud maanoori kõrghariduse omandamisel. Taotlused esitatakse läbivaatamiseks Arno Tali fondi halduskogule.

Stipendiume jagatakse veel järgmistest haridust ja teadustööd toetavatest allfondidest:

Abel-Mirka fond

Asutatud 2000. aastal Aadu ja Jako Abeli ning Hans Mirka poolt eesmärgiga toetada Eesti majandusteaduste üliõpilaste koolitust Ameerika Ühendriikides.

Aleksander Raadi fond

Asutatud 2004. aasta Lily Kocinsi poolt isa Aleksander Raadi (1905–1941) mälestuseks. Fond toetab Orissaare gümnaasiumi lõpetanud noori haridustee jätkamisel, eelistatud on Valjala vallast pärit noored.

Antti Piippo fond

Asutatud 1997. aastal aktsiaseltsi Elcoteq Tallinn poolt eesmärgiga toetada Eesti tehnika- ja majandusteaduste üliõpilaste ja uurijate koolitust.

Arno Tali fond

Asutatud 2005. aastal MTÜ Arno Tali sihtkapitali poolt eesmärgiga toetada eelkõige maapiirkonnadest pärit edukaid üliõpilasi, kellele perekonna majanduslik olukord võib saada takistuseks kõrghariduse omandamisel.

Taotlus peab sisaldama SA Eesti rahvuskultuuri fondi ankeeti rahalise toetuse taotlemiseks, üliõpilase avaldust, õppeasutuse tõendit õppeedukuse või esmakursuslastel õppimise kohta, vanema(te) palgatõendit või koopiat invaliidsus-, töövõimetus-, pensionitunnistusest või tööturaamatust ja üliõpilase kodukoha omavalitsusest kinnitust perekonna liikmete arvu kohta.

Augustin ja Niina Saare fond

Asutatud 2002. aastal Irina-Irene Saare poolt oma vanemate mälestuse jäädvustamiseks. Fond toetab vähekindlustatud andekaid noori Eesti Vabariigi kodanikke haridustee jätkamisel (k.a spordis, muusikas ja balletis).

Camilla ja Leo Kuuse fond

Asutatud 2007. aastal Eesti rahva muuseumi poolt Camilla Kuuse avanenud testamendi alusel saadud vahenditest. Fondi eesmärk on toetada Eesti rahva muuseumi tegevust ning kultuuriteaduste erialade üliõpilaste ja teadlaste uurimistööd eesti kultuuri ja rahvakultuuri valdkonnas.

Doktor Ivo Risti fond

Algatatud 1999. aastal perekond Risti poolt dr. Ivo Risti (1935–1997) mälestuse jäädvustamiseks. Fond toetab traumatoloogia-ortopeedia residentide (v.a 1. aasta residendid) koolitust ja täiendusõpet. Taotleja peab lisaks taotluse põhjendusele ja eelarvele esitama erialase CV.

Ernst ja Erica Kesa fond

Asutatud 1997. aastal Ernst Kesa (1910–1994) testamendijärgse soovi kohaselt eesmärgiga toetada

Eesti ülikoole õppevahendite soetamisel.

Harry Kingissepa fond

Asutatud 2007. aastal Harry Kingissepa poolt eesmärgiga toetada Saaremaa ühisgümnaasiumi lõpetanuid, kel on hea õppeedukus, kuid kelle majanduslik kindlustatus on nõrk hariduse jätkamiseks.

Helmut Einpauli fond

Asutatud 2005. aastal Helmut Einpauli poolt eesmärgiga toetada eesti keele arendamist ja kasutamist.

Jaak Tamme fond

Algatatud 1999. aastal Sirje Tamme poolt abikaasa Jaak Tamme (1950–1999) mälestuseks. Fond toetab õppe- ning uurimistööd sotsioloogia ja haldusjuhtimise valdkonnas.

Kebina talu naispere fond

Asutatud 2004. aasta Lily Kocinsi poolt oma kodutalu ja perekonna mälestuseks. Fond toetab Lihula gümnaasiumi lõpetanud noori haridustee jätkamisel, eelistatud on Hanila vallast pärit noored.

Nokia fond

Asutatud 1999. aastal Soome firma Nokia Oy poolt eesmärgiga toetada Eesti tehnika- ja majandusteaduste üliõpilaste ja uurijate koolitust.

Professor Uno Sibula fond

Algatatud 1997. aastal perekond Sibula poolt professor Uno Sibula (1927–1997) mälestuseks. Fond toetab kirurgide koolitust ning täiendusõpet. Fondi eesmärkide täitmiseks eraldatakse stipendiume Eesti Vabariigi kirurgidele uute ravi- ja diagnostikavõtete omandamiseks või kindla sisuga erialase koolitusprogrammi läbimiseks väljapaistvates välismaistes ravi- ja teadusasutustes.

Nõuded taotluse esitajale: taotleja töökohaks on Eesti Vabariigi haigla kirurgiaosakond, isikul on tööstaaži praktiseeriva kirurgina reeglina 5 aastat, küllaldane selle maa keele oskus, kuhu planeeritakse stažeerima minna (või küllaldane muu keele oskus, juhul kui vastuvõtjad seda aktsepteerivad), soovitav on teaduskraadi ja publikatsioonide olemasolu, mis

osutab taotleja aktiivsele suhtumisele oma erialasse. Taotleja peab täitma SA Eesti Rahvuskultuuri Fond rahalise toetuse taotlemise ankeedi, lisama taotluse põhjenduse, eelarve ja erialase CV.

Päevaleht Kaleva fond

Asutatud 1994. aastal Soomes Oulus asuva Kaleva trükikoja aktsiaseltsi poolt eesmärgiga toetada humanistlikke taotlusi, eriti ajakirjanduses.

Raidla & Partnerid fond

Asutatud 2007. aastal advokaadibüroo Raidla ja Partnerid poolt eesmärgiga toetada igal aastal Tartu ülikooli õiguse eriala üliõpilaste õppe- ja teadustegevust. Igal aastal antakse välja kuus stipendiumi suurusega 30 000 krooni: kolm stipendiumi bakalaureuseõppe teise kursuse kolmele õpitulemuste poolest edukaimale üliõpilasele ja kolm stipendiumi bakalaureuse õppe kolmanda kursuse kolmele edukaimale üliõpilasele.

Taotlusi võivad esitada kõik bakalaureuse õppe 2. ja 3. aastal täiskoormusega õppivad õiguse eriala üliõpilased, kes on täitnud õppekava vähemalt 100% ulatuses. Stipendiumi taotlemiseks tuleb esitada järgmised dokumendid: SA Eesti rahvuskultuuri fondi rahalise toetuse taotlemise ankeet (ankeet veebiaadressil www.erkf.ee), isiklik avaldus stipendiumi saamiseks, dokument tõendamaks õppimist Tartu ülikooli õiguse erialal, eelmise aasta õppetöö tulemusi kajastavad dokumendid.

Robert Lepiksoni fond

Asutatud 1998. aastal Robert Lepiksoni poolt. Aastast 2010 toetab fond Tartu ülikooli arstiteaduskonna magistri- ja doktoriõppe üliõpilaste koolitust ning enesetäiendamist. Stipendiaatide leidmiseks korraldab konkursi TÜ arstiteaduskond.

Salme ja Aleksander Mathieseni fond

Algatatud 2004. aastal Rootsis asuva Salme ja Aleksander Mathieseni mälestusfondi poolt eesmärgiga toetada avalik-õiguslike ülikoolide magistri- ja doktoriõppe üliõpilasi arstiteaduse ning inseneri- ja täppisteaduste (füüsika, keemia, matemaatika) valdkondades. Sel aastal toetatakse arstiteaduse

eriala magistri- ja doktoriõppe üliõpilasi. Taotlused esitatakse läbivaatamiseks annetajale.

Sini-valge fond

Asutatud 1995. aastal Soome firmade Pohjola-yhtiöt ja Repola Oy poolt eesmärgiga toetada kirjandust ja ajakirjandust.

Suursaadik Riivo Sinijärve fond

Algatatud 2002. aastal krahv Carlisle'i poolt eesmärgiga toetada Eesti üliõpilaste õpinguid Ühendatud Kuningriigi ülikoolides ja Eesti ülikoolide väitlusklubide võistlusreise Ühendatud Kuningriigi ülikoolidesse.

Sõnumilehe fond

Asutatud 1997. aastal aktsiaseltsi Sõnumileht poolt eesmärgiga toetada üliõpilassporti. Taotlused esitatakse läbivaatamiseks Õhtulehele.

Zonta fond

Algatatud 2006. aastal Zonta Tallinna Klubi poolt eesmärgiga toetada naisüliõpilaste doktoriõpet Eesti kõrgkoolides.

Tiina Tammani fond

Asutatud 2003. aastal Tiina Tammani poolt eesmärgiga toetada üliõpilasi ja gümnaasiumiastmel õppivaid noori, kel on loomulikku annet ärksaks ja iseseisvaks mõtetegevuseks ning soovi ja tahtmist seda arendada. Fondist antakse sel aastal välja kolm stipendiumi: stipendium üliõpilaste, gümnaasiumi-

miastme õpilaste ja Türi Gümnaasiumi õpilaste toetamiseks.

1. Stipendium üliõpilaste toetamiseks

Stipendiumi eesmärk on toetada õppivaid noori, kel on loomulikku annet ärksaks ja iseseisvaks mõtetegevuseks ning tahtmist seda annet arendada. Et taolisi noori leida, toimub arvamusaluste konkurss tudengite seas üle Eesti.

Konkursil osalemiseks tuleb 15. oktoobriks toimetada SA Eesti rahvuskultuuri fondi kontorisse eestikeelne arvamusaluste paberil väljatrükituna (pikkusega kuni 3 lk, 1,5 reavahega, Times New Roman 12) koos SA Eesti rahvuskultuuri fondi kodulehel leiduva ankeediga. Juurde lisada ka õppeasutuse tõend, mis tõendab õppimist vastavas õppeasutuses. Iga osaleja võib valida sobiva teema etteantute seast. Parimate tööde autoritele määrab halduskogu stipendiumi õpingute jätkamiseks.

2010. a. arvamusaluste teemad:

1. Kas tänane Eesti on mereriik?
2. Mida kõike saab elus teha ilma rahata
3. Kas Eestit saaks valitseda ilma erakondadeta?
4. Minu kõne tekst ÜRO Julgeolekunõukogus
5. Millega mõõta edu ja õnne elus?
6. Kas Eesti ärimaailmas on positiivseid eeskujusid?

Wiedemanni fond

Algatatud 2005. aastal Wiedemanni keeleauhinna laureaate poolt eesmärgiga toetada eesti keele õpet ja rahvuslikku kasvatust. Käesoleval jagamisel toetab fond eesti keele laste õpilaste ja üliõpilaste muste koostamist.

KAITSMISED

2. septembril kell 15 kaitseb **Jarno Habicht**

arstiteaduskonnas (Ravila 19–1038) doktoritööd «Health care utilisation in Estonia: socioeconomic determinants and financial burden of out-of-pocket payments» («Tervishoiuteenuste kasutamine Eestis: sotsiaal-majanduslikud tegurid ja omaosalusest tingitud finantskoormus»). Juhendaja prof Raul-Allan Kiivet. Oponent prof Ilmo Keskimäki (Tampere ülikool, Soome).

3. septembril kell 10.15 kaitseb **Kristjan Herkül** ökoloogia ja maateaduse instituudis (Vanemuise 46-301) doktoritööd «Effects of physical disturbance and habitat-modifying species on sediment properties and benthic communities in the northern Baltic Sea» («Füüsikalise häiringu ja elupaika kujundavate liikide mõju sette iseloomule ja põhjakooslustele»). Juhendaja: Jonne Kotta, PhD (TÜ EMI). Oponent Sonja Salovius-Lauren, PhD (Åbo Academi University, Soome).

7. septembril kell 14.15 kaitseb **Aleksandr Lis-**

sovski TÜ nõukogu saalis doktoritööd «Kõrgrõhu impulss-gaaslahendus argoonis: spektroskoopiline diagnostika, modelleerimine ja arendus» («Pulsed high-pressure discharge in argon: spectroscopic diagnostics, modeling and development»). Juhendaja Aleksei Treštšalov, PhD. Oponent Andreas Ulrich, PhD (Technical University of Munich, Saksamaa).

9. septembril kell 10.15 kaitseb **Maria Põllupüü** ökoloogia ja maateaduse instituudis (Vanemuise 46–301) doktoritööd «Ecological relations of cladocerans in a brackish-water ecosystem» («Vesikirbuliste ökoloogia riimveelises ökosüsteemis»). Juhendajad Henn Ojaveer, PhD ja Mart Simm, knd (bioloogia). Oponent Irena V. Telesh, PhD (Vene Föderatsiooni Teaduste Akadeemia Zooloogia Instituut, Venemaa).

15. septembril kell 11.15 kaitseb **Mari Ann Si-movart** õigusteaduskonnas (Näituse 20 – aud K-03) doktoritööd teemal «Lepinguvabaduse piirid riigihankes: Euroopa Liidu hankeõiguse mõju Eesti eraõigusele». Doktoritöö juhendajad on prof Irene Kull ja Carri Ginter, PhD. Oponent on prof Michael Steinicke (Department of Law University of Southern Denmark, Taani).

16. septembril kell 12 kaitseb **Inna Bulkina** germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituudis (Näituse 2–207) doktoritööd «Kiiev 19. sajandi esimese kolmandiku vene kirjanduses: ajalooline ja kirjanduslik ruum». Juhendaja prof Ljubov Kisseljova. Oponentid prof Sergei Plokhii (Harvardi ülikool, USA) ja Natalja Mazur, filol-knd (Kõrgemate Humanitaaruuringute Instituut).

17. septembril kell 12 kaitseb **Toomas Silla** molekulaar- ja rakubioloogia instituudis (Riia 23-217) doktoritööd «Study of the segregation mechanism of the Bovine Papillomavirus Type 1» («Veise papilloomiviiruse tüüp 1 segregatsioonimehhanismi uurimine»). Juhendajad prof Mart Ustav ja Aare Abroi (Eesti Biokeskus). Oponent prof Cheng-Ming Chiang (Texase Ülikooli Kagu Meditsiinikeskus, USA).

22. septembril kell 15 kaitseb **Kristi Abram** arstiteaduskonnas (Ravila 19–1038) doktoritööd «The prevalence and risk factors of rosacea. Subjective disease perception of rosacea patients» («Rosaatsea levimus ja riskitegurid. Rosaatseahaigete subjektiivne haigustunnetus»). Juhendajad prof Helgi Silm (TÜ nahahaiguste kliinik) ja dots Marje Oona (TÜ polikliinik). Oponent prof Skaidra Valiukeviciene (Kaunase Meditsiiniülikooli naha- ja suguhaiguste kliinik, Leedu).

23. septembril kell 16.15 kaitseb **Aivar Põldvee** TÜ nõukogu saalis doktoritööd «Bengt Gottfried Forselius ja rahvahariduse lätted Eesti- ja Liivimaal» («Bengt Gottfried Forselius and the Origins of the Estonian Schooling in Estland and Livland»). Juhendaja prof Mati Laur. Oponent dr Kari Tarkiainen, riigiarhivaar emeritus (Soome).

29. septembril kell 15 kaitseb **Krista Uibu** TÜ nõukogu saalis doktoritööd «Teachers' roles, instructional approaches and teaching practices in social-cultural context» («Õpetajate rollid, õpetamiskäsitlused ja -tegevused sotsiaal-kultuurilises kontekstis»). Juhendaja prof Eve Kikas. Oponentid prof Aino Ugaste (TLÜ) ja prof emer Pertti Kansanen (Helsinki ülikool).

TUNNUSTAMISED

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvivad arstiteaduskonna täienduskeskuse täienduskoolituse spetsialist **Kersti Bergmann**, 65. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna väljateooria professor **Risto Tam-melo** ja 50. sünnipäeval sotsiaal- ja haridusteaduskonnas infotehnoloogia peaspetsialist **Tiit Mogom**.

TÜ väikese medaliga tunnustati 60. sünnipäeval usuteaduskonna võrdleva usuteaduse professorit **Tarmo Kulmarit** ja 50. sünnipäeval rahandusosakonna raamatupidajat **Lilia Pihlapit**.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvivad 65. sünnipäeval matemaatika-informaatikateaduskonna matemaatika instituudi matemaatilise analüüsi dotsent **Virge Soomer** ning 60. sünnipäeval loodus- ja tehnolo-

loogiategaduskonna keemia instituudi orgaanilise keemia dotsent **Uno Mäeorg**.

TÜ tänukirjaga tunnustati 70. sünnipäeval ülikooli akadeemilist sekretäri **Ivar-Igor Saarniitu**, 60. sünnipäeval filosoofiateaduskonna eesti ja üldkee-

leteaduse instituudi juhatajat, tänapäeva eesti keele professorit **Helle Metslangi** ning 50. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiategaduskonna mereinstituudi ihtioloogi **Teet Krauset** ja avatud ülikooli keskuse koordinaatorit **Ene Voolaidu**.

TEATED

Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor ja dirigent Triin Koch kutsuvad värskeid lauljaid! Ette-laulmised toimuvad 2/7/9/14/16. septembril kell 18 TÜ peahoone auditoriumis 232. Valmistada ette üks laul omal valikul. Rohkem infot koorivanem Triinult (55519702) või www.naiskoor.ee.

Lugupeetud akadeemiliselt organiseerumata eesti soost meestudeng! **Eesti Üliõpilaste Selts** ootab sind külalisõhtutele 15. ja 22. septembril kell 19 meie ajaloolises majas Tartus Tõnissoni 1. Eeldame korrektset riietust. www.eys.ee.

AUSTATUD MEESTUDENG! Korporatsioon Rotalia ootab Sind ja Su sõpru tutvuma meie traditsioonide ja liikmetega ajaloolises konvendihoones toimuvatel külalisõhtutel. Tutvustame Teile, milline näeb välja tänapäeva korporatsiooni elu seestpoolt ja mida kõike korporatsioon oma liikmetele pakub. Külalisõhtud toimuvad Tartus aadressil Tähe 3 8. septembril, 23. septembril ja 20. oktoobril kell 20.00. Riietus soliidne.

Tegus noor neiu! **Eesti Naisüliõpilaste Selts** kutsub Sind enda külalisõhtutele, mis toimuvad 8. ja 21. septembril algusega kell 19 meie ruumides Riia 13–33. Kõneleme seltsist, selle ajaloost ja tänapäevast, sellest, mis on Eesti Naisüliõpilaste Selts, kes on selle liikmed ning millega ja mille nimel nad ühiselt tegutsevad. Räägime, kuulame, arutleme. Ootame Sind!

Hea tudengineiu! Kui soovid saada osa traditsioonilisest üliõpilaselust kaasaegsete haritud naiste seltskonnas, siis ootame Sind oma külalisõhtule.

Korporatsioon Amicitia külalisõhtud toimuvad 8. ja 16. septembril kell 19.15 aadressil Kastani 65-2.

Tartu Üliõpilassegakoos võtab vastu uusi lauljaid 8., 15., ja 22. septembril alates kl 20.30, aadressil Pepleri 27. Palume omalt poolt ette valmistada üks

laul omal vabal valikul, mis tuleb ette kanda. Kaasa võtta hea tuju ja lauluoskus. Kohtumiseni katsetel! Info tel. 56757825.

Õpetatud Eesti Seltsi (Lossi 3–426) ettekan-dekoosolekud: 15. septembril kell 16.15 Dorothee Goeze «Eestlastest Saksa DP-laagrites»; 29. septembril kell 16.15 Anu Pallase ««Olevik», Jüri Tilk ja karskustrukis»

TÜ aula: 5. september kell 14–15.30 Lõõts-pillifestivali lõppkontsert; 16. september kell 19 Tallinna Filharmonia DVD esitluskontsert (Kristjan Randalu); 24. september kell 19–20.30 kontserdisari «Maestro» klaveriduo- K.Ratasapp, M.Mikala; 1. oktoober kell 11–17.30 Rahvusvaheline Kanada uuringute konverents

30. septembril toimub Eesti Maaülikooli spordiklubis (Kreutzwaldi 3, Tartu) **Tudengite Rebase-mööl 2010** «sügiSEXtreem». Tegemist on esimese Lõuna-Eesti kõrgkoolide ja kutsekooskoolide ühisüritusega. Soodushinnaga piletid saadaval üliõpilasesinduses (Ülikooli 18b, Tartu).

KUTSE

Tartu Tudengipäevade
peakorraldaja Ülikooli
Kultuuriklubi kutsub oma meeskonda
toremaid tudengeid!

Tule tutvumisõhtule

Tartu Üliõpilasmajja (Kalevi 24)
21. septembril kell 20:00.

Lisainfo: info@studentdays.ee või 5815 0302
www.studentdays.ee

OTSID KOHTA?

KUS KORRALDADA REBASTE RISTIMIST, KURSUSEÕHTUT VÕI SÜNNIPÄEVAPIDU

TULE TARTU ÜLIÕPILASMAJJA!

PEOSAAL (kuni 100 inimest)
üliõpilasürituste korraldamiseks

BAARIRUUM (kuni 35 inimest)
kursuseõhtute, sünnipäevade
korraldamiseks

TREENINGSAAL (165 m²)
tantsutreeningute, aeroobika- ja
võimlemistundide läbiviimiseks

KONFERENTSISAAL
(kuni 35 inimest)

Lisainfo:

Tartu Üliõpilasmaja, Kalevi 24

www.tym.ee, tym@ut.ee

tel 7 302 400

TEPE conference

30 September-2 October 2010
Tallinn, Estonia

Võrgustiku Õpetajahariduse poliitika Euroopas (TEPE) konverents 2010

Kvaliteet õpetajahariduses

30.09-02.10.2010 Tallinna Ülikoolis

Konverentsil arutletakse õpetajahariduse kvaliteedi võtmeküsimuste üle:

- mis on kvaliteetne õpetajakoolituse õppejõudude, üliõpilaste ja tegevõpetajate arvates,
- kuidas toimub kvaliteedikultuuri edendamine õpetajaharidust pakkuvates kõrgkoolides,
- mis takistab arendustegevust ja kuidas takistusi ületada.

Konverentsi peaesinejad on prof Stefan Hopmann (Austria), prof Ellen Piesanen (Soome),
prof John Coolahan (Iirimaa) ja prof Pavel Zgaga (Sloveenia).

Konverentsil osalemine on **tasuta**! Konverentsi töökeeleks on inglise keel.

Täpsem info ja registreerumine kodulehel

<http://eduko.archimedes.ee/tepe2010>

Eduko

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee